

Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, v. v. i.

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2023



ÚSD

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

Vlašská 355/9, 118 00 Praha 1

IČ: 68378114

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2023

Radou pracoviště projednána: 20. března 2024

Dozorčí radou schválena: 20. května 2024

V Praze dne 20. května 2024

OBSAH

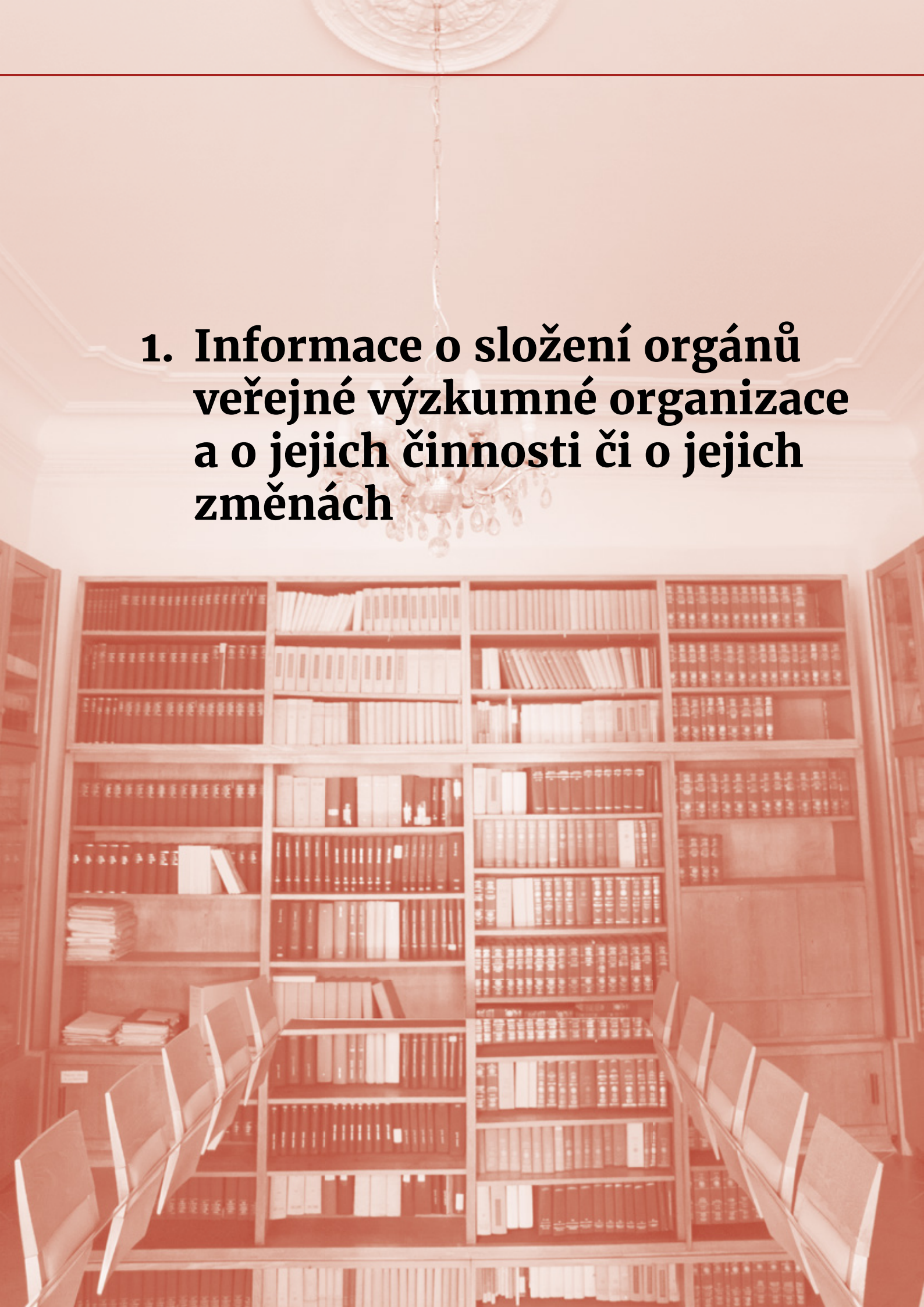
1. Informace o složení orgánů veřejné výzkumné organizace a o jejich činnosti či o jejich změnách.....	5
1.1 Výchozí složení orgánů pracoviště	6
Ředitel pracoviště	6
Rada pracoviště	6
Dozorčí rada	6
1.2 Změny ve složení orgánů.....	7
Ředitelka pracoviště	7
Rada pracoviště	7
Dozorčí rada	8
1.3 Informace o činnosti orgánů	9
Ředitel/ředitelka	9
Rada pracoviště	10
Dozorčí rada	11
1.4 Informace o změnách zřizovací listiny.....	14
 2. Hodnocení hlavní činnosti	15
2.1 Úkoly oddělení, center a pracovních skupin	16
Oddělení dějin idejí a konceptů	16
Oddělení globálních konfliktů a jejich důsledků.....	16
Oddělení politických dějin	17
Oddělení sociálních a kulturních dějin	17
Pracovní skupiny.....	18
2.2 Projektový výzkum.....	19
Projekty podpořené Grantovou agenturou České republiky.....	19
Projekty podpořené Technologickou agenturou České republiky.....	22
Projekty podpořené Ministerstvem kultury České republiky	23
Projekty podpořené z programů Akademie věd České republiky	24
Meziústavní spolupráce, Strategie AV21	25

2.3	Mezinárodní spolupráce	27
2.4	Časopis a knihovna.....	29
	Časopis Soudobé dějiny	29
	Knihovna a sbírková činnost	30
2.5	Hlavní vědecké výsledky – přehled monografií.....	32
2.6	Hlavní vědecké výsledky – výběrová bibliografie.....	36
2.7	Významné akce, které pracoviště pořádalo	42
2.8	Vzdělávací činnost	45
2.9	Činnost pro praxi.....	46
2.10	Popularizační činnost	47
	Výstavy	47
	Týden Akademie věd ČR a Veletřh vědy.....	49
	Pravidelné semináře.....	50
	Podcasty.....	51
	Sociální média	52
	Prezentace výstupů	52
2.11	Významná ocenění.....	53

3. Další informace 55

3.1	Hodnocení další a jiné činnosti	56
3.2	Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce	56
3.3	Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj	56
3.4	Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště.....	57
3.5	Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí.....	58
3.6	Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů.....	58
3.7	Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	58

4. Přílohy 61



1. Informace o složení orgánů veřejné výzkumné organizace a o jejich činnosti či o jejich změnách

1.1 Výchozí složení orgánů pracoviště

Ředitel pracoviště

Prof. PaedDr. Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D.
jmenován s účinností od 15. června 2022

Rada pracoviště

Rada Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., zvolena dne 3. ledna 2022

Předsedkyně: PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D., Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i. (ÚSD)

Místopředseda: PhDr. Jiří Suk, Ph.D., DSc. (ÚSD)

Členové a členky: Mgr. Hana Bortlová Vondráková, Ph.D. (ÚSD); PhDr. Michal Kopeček, Ph.D. (ÚSD);
Mgr. Doubravka Olšáková, Ph.D. (ÚSD); prof. Miroslav Vaněk, Ph.D. (ÚSD); PhDr. Daniel Doležal, Ph.D.
(Ministerstvo vnitra ČR); doc. Věra Sokolová, Ph.D. (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy);
PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.)

Dozorčí rada

Dozorčí rada Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., jmenována dne 1. května 2022

Předsedkyně: JUDr. Lenka Vostrá, Ph.D. (Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i.)

Místopředsedkyně: PhDr. Lenka Krátká, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Členové: Ing. Petr Bobák, CSc. (Kancelář Akademie věd ČR, v. v. i.); prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.
(Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích); PhDr. Pavel Urbášek (Archiv Univerzity Palackého
v Olomouci)

1.2 Změny ve složení orgánů

V roce 2023 došlo ke změnám v orgánech instituce. 16. února 2023 rezignoval na funkci ředitele prof. PaedDr. Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D. Řízením Ústavu pro soudobé dějiny byl k 17. únoru 2023 pověřen PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D. Na základě výběrového řízení vyhlášeného Radou ÚSD byla do funkce ředitelky navržena PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D., kterou předsedkyně Akademie věd jmenovala s účinností od 1. listopadu 2023. V první polovině roku 2023 došlo k obměně také ve složení Rady ÚSD (16. února rezignovali na členství doc. Věra Sokolová, Ph.D., z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy, a prof. PaedDr. Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D., interní člen z Ústavu pro soudobé dějiny; 18. září rezignovala na funkci předsedkyně rady PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.) i Dozorčí rady ÚSD (31. ledna 2023 rezignoval na své členství Ing. Petr Bobák, CSc., z Kanceláře Akademie věd ČR, na jeho místo byl jmenován Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D., také z Kanceláře Akademie věd ČR, s účinností od 8. února 2023. Ke dni 13. února 2023 rezignoval na funkci člena Dozorčí rady PhDr. Pavel Urbášek z Archivu Univerzity Palackého v Olomouci, na jehož místo jmenovala Akademická rada AV ČR prof. PhDr. Otu Konráda, Ph.D., z Institutu mezinárodních studií FSV UK).

Ředitelka pracoviště

PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.

jmenována s účinností od 1. listopadu 2023

Rada pracoviště

Složení Rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., od 12. dubna 2023

Předsedkyně: PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.),
rezignace 18. 9. 2023

Místopředseda: PhDr. Jiří Suk, Ph.D., DSc. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Členové a členky: Mgr. Hana Bortlová Vondráková, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.);
PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (Ministerstvo vnitra ČR); PhDr. Michal Kopeček, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.); Mgr. Doubravka Olšáková, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.);
PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.); MA, MPhil Petr Roubal, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.), Mgr. Daniela Kolenovská, Ph.D. (Institut mezinárodních studií FSV UK)

Dozorčí rada

Složení Dozorčí rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., od 8. března 2023

Předsedkyně: JUDr. Lenka Vostrá, Ph.D. (Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i.)

Místopředsedkyně: PhDr. Lenka Krátká, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Členové: prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr. (Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích);

Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D. (Akademická rada AV ČR); prof. PhDr. Ota Konrád, Ph.D. (Institut mezinárodních studií FSV UK)

1.3 Informace o činnosti orgánů

Ředitel/ředitelka

Dne 16. února 2023 rezignoval na funkci ředitele prof. Miroslav Vaněk. S účinností od 17. února byl řízením Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., pověřen Dr. Oldřich Tůma.

Pověřený ředitel zajišťoval běžnou agendu pracoviště a plnění úkolů souvisejících s funkcí ředitele, řídil a kontroloval činnost všech složek Ústavu, sledoval a kontroloval hospodaření pracoviště a čerpání rozpočtu v předepsané struktuře. Ředitel pravidelně informoval Dozorčí radu i Radu ÚSD o důležitých skutečnostech v chodu a činnosti Ústavu, a to jak z hlediska hospodaření, tak výzkumné činnosti.

Po projednání v radě pracoviště přijal pověřený ředitel 3. dubna 2023 Plán genderové rovnosti Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., jehož opatření jsou členěna podél čtyř tematických os (Rovné zastoupení v rozhodovacích pozicích, Genderová rovnost v náboru a kariérním růstu, Sladování práce a osobního života, organizační kultura, Integrace genderové dimenze do výzkumu). Součástí opatření zaměřených na šetření a prevenci problematických forem chování a genderově podmíněného násilí bylo zřízení poradní komise ředitele, která pracovala od 30. března do 18. července 2023. Na základě doporučení závěrečné zprávy komise přijal pověřený ředitel v příslušné lhůtě opatření.

V souladu s ustanoveními Zákona č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů byl k 31. října 2023 zřízen vnitřní oznamovací systém ÚSD AV ČR, v. v. i., byla ustanovena tzv. pověřená osoba a zprovozněna e-mailová adresa oznamovatel@usd.cas.cz. Systém slouží zaměstnancům a zaměstnankyním Ústavu k podávání oznámení o protiprávní činnosti (tzn. o skutcích, jež mají znaky trestného činu nebo závažného přestupku), o níž se oznamovatel dozvěděl při výkonu pracovní činnosti.

Na základě výběrového řízení na obsazení funkce ředitele/ředitelky vyhlášeného radou pracoviště 24. dubna 2023 předložila Rada ÚSD předsedkyni AV ČR návrh na jmenování Dr. Adély Gjuričové ředitelkou ÚSD AV ČR, v. v. i., na funkční období 2023–2028. Dr. Adéla Gjuričová byla do funkce jmenována k 1. listopadu 2023. Ředitelka při setkání se zaměstnanci a zaměstnankyněmi i na zasedáních rady pracoviště a Dozorčí rady ÚSD představila svou koncepci řízení a rozvoje pracoviště, včetně orientačního harmonogramu organizačních změn v roce 2024.

Významnou část agendy ředitelky tvořila probíhající rekonstrukce budovy v Hybernské 1000/8, jež byla započata v létě 2023. Ředitelka se pravidelně účastnila týdenních kontrolních dnů na stavbě, kde projednávala postup rekonstrukce a aktuální otázky se zástupci spoluinvestorů – Orientálního ústavu AV ČR, v. v. i., a Psychologického ústavu AV ČR, v. v. i., zástupci zhotovitele rekonstrukce, technického dozoru investora a koordinátora bezpečnosti práce a ochrany zdraví, projektantů,

orgánu památkové ochrany, archeologického dohledu, popř. subdodavatelů. Do konce roku bylo výrazně pokročeno v bouracích pracích, čištění objektu, výkopových pracích pro umístění retenčních nádrží a přípravě podkladů pro dílčí správní řízení a vzorkování materiálů a dílů pro rekonstrukci památkově chráněného objektu i pro jednotlivé budoucí funkce budovy, včetně například knihovních a archivních úložišť. V souvislosti s archeologickými nálezy na úrovni suterénu byl zahájen archeologický průzkum, který provádí Archeologický ústav AV ČR. Vedle toho vedla ředitelka spolu se spoluvlastníky objektu jednání s orgány Akademie věd, která se týkala možnosti zapojení vnějších zdrojů, zejména dotačních výzev Ministerstva kultury ČR, MHMP a Státního fondu životního prostředí, do financování rekonstrukce.

Vzhledem k plánovanému dokončení rekonstrukce objektu Hyberská 1000/8 až v roce 2027 byla realizována významnější údržba v pronajatých prostorech (vyklizení skladištních prostor na Puškinově náměstí 9; dokončení opravy oken ve Vlašské 9).

Ředitelka se rovněž věnovala agendě související s předžalobní výzvou ze dne 17. října 2023 zaslanou Ústavu a týkající se údajných neoprávněných zásahů do osobnostních práv prof. Miroslava Vaňka. Prostřednictvím právního zástupce byla 30. listopadu odeslána reakce.

Ještě před koncem roku 2023 zavedla ředitelka některá nová opatření ve vnitřní komunikaci pracoviště: ředitelka intenzivně osobně komunikovala s výzkumnými pracovníky a pracovníci i zaměstnanci a zaměstnankyněmi administrativy; od prosince 2023 byl na začátku každého měsíce distribuován interní e-mailový newsletter s přehledem hlavních organizačních opatření, významných publikací či nových datových zdrojů a kalendářem akcí; byl zaveden formát kulatých stolů, z nichž první, konaný 14. prosince 2023, byl věnován diskusi o grantové strategii pracoviště na další rok.

Rada pracoviště

V průběhu roku 2023 se Rada Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., sešla na řádném zasedání celkem pětkrát, a to ve dnech 6. února 2023, 13. a 16. února 2023, 28. března 2023, 24. dubna 2023 a 18. září 2023. Třikrát proběhlo jednání Rady formou per rollam, a to ve dnech 8.–14. března 2023, 12.–18. dubna 2023 a 5.–13. prosince 2023.

Dne 6. února 2023 byl členům Rady předložen dopis předsedkyně AV ČR se žádostí o svolání Rady z důvodů závažných obvinění, vznesených vůči řediteli pracoviště a jeho zástupci. Po seznámení s dostupnými informacemi přijala Rada k věci usnesení. Vzhledem k vážnosti situace bylo na nejbližší možný termín svoláno společné zasedání Rady a Dozorčí rady ÚSD. Dále byl na jednání schválen rozpočet pracoviště na rok 2023 a střednědobý výhled rozpočtu a schválen plán tvorby a čerpání sociálního fondu pracoviště pro rok 2023. Rada dále doporučila podání žádosti o Fellowship Josefa Dobrovského pro P. Gulińskou-Jurgiel. Dne 13. února 2023 proběhlo společné zasedání rady

pracoviště a Dozorčí rady, jehož se jako host účastnila ombudsmanka UK a seznámila přítomné s dosavadními poznatky komise rektorky UK pro prošetření stížností na nevhodné chování ředitele Ústavu a jeho zástupce jako zaměstnanců UK vůči studentkám FHS UK. Rada ÚSD a Dozorčí rada společně vyzvaly ředitele pracoviště, aby v zájmu řádného fungování a činnosti Ústavu ze své funkce odstoupil. Následně bylo rozhodnuto o přerušení zasedání. Z vážných zdravotních důvodů rezignoval Dr. Maršálek na funkci tajemníka. Dne 16. února 2023 pokračovalo zasedání Rady. Předsedkyně Rady informovala, že ředitel rezignoval 16. února na svou funkci. Na funkci externího člena Rady rezignovala doc. Věra Sokolová a na funkci interního člena Rady prof. Miroslav Vaněk. Rada se zabývala došlými dopisy a podněty. Během zasedání per rollam ve dnech 8.–14. března 2023 Rada projednala připravované grantové projekty a doporučila po zapracování připomínek projekty Dr. Matěje Bílého, Dr. Hany Bortlové Vondrákové, Dr. Jana Koury a Dr. Vítězslava Sommera.

Dne 28. března 2023 zvolili členové a členky Rady na 65. zasedání novým tajemníkem Dr. Ondřeje Holuba, Rada projednala plán genderové rovnosti a směrnicí institucionální odolnosti, usnesla se na harmonogramu výběrového řízení na pozici ředitele/ředitelky Ústavu pro soudobé dějiny, podpořila požadavky vyučujících vysokých škol a akademických pracovišť v rámci akce „Hodina pravdy“ a rozhodla o podpisu memoranda o spolupráci s univerzitou v Barceloně. Rada vyslovila souhlas s udělením Čestné oborové medaile Františka Palackého Dr. Philippu Therovi. Rada rovněž projednala individuální mzdové podmínky, týkající se některých zaměstnanců pracoviště. Na shromáždění vědeckých pracovníků 12. dubna byli na volná místa v Radě zvoleni Dr. Petr Roubal za interního člena a Dr. Daniela Kolenovská za externí členku. Na 66. zasedání 24. dubna Rada schválila úpravu volebního řádu, rozhodla o vyhlášení výběrového řízení na pozici ředitele/ředitelky Ústavu a jmenovala členy výběrové komise. Během 67. zasedání 18. září Rada vzala na vědomí rezignaci Dr. Adély Gjuričové na funkci předsedkyně. Rada schválila předloženou úpravu Vnitřního mzdového předpisu, projednala grantové žádosti o podporu z Programu podpory perspektivních lidských zdrojů a schválila předložení návrhu na jmenování Dr. Adély Gjuričové ředitelkou Ústavu. Hlasováním per rollam Rada podpořila dne 18. dubna žádost Dr. Marka Suka o zařazení do Programu podpory perspektivních lidských zdrojů a ve dnech 5.–13. prosince 2023 doporučila zařazení navrhovaného projektu do Programu rozvoje aplikací a komercializace AV ČR (PRAK).

Dozorčí rada

Složení Dozorčí rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., se v roce 2023 změnilo dvakrát. Ke dni 31. ledna 2023 rezignoval na své členství Ing. Petr Bobák, CSc. Na jeho místo byl jmenován Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D. (AV ČR) s účinností od 8. února 2023 na pětileté funkční období, tj. do 7. února 2028. Ke dni 13. února 2023 dále rezignoval na funkci člena Dozorčí rady PhDr. Pavel Urbášek, na jehož místo jmenovala Akademická rada AV ČR prof. PhDr. Otu Konráda, Ph.D. (Institut mezinárodních studií FSV UK) s účinností od 8. března na pětileté funkční období, tj. do 7. března 2028. Složení Dozorčí rady od 8. března do 31. prosince 2023 bylo následující: Předsedkyně: JUDr. Lenka

Vostrá, Ph.D., místopředsedkyně: PhDr. Lenka Krátká, Ph.D., členové: prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr., Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D., prof. PhDr. Ota Konrád, Ph.D.

Řádných zasedáních proběhlo v roce 2023 celkem 2 (22. května 2023, 13. listopadu 2023), mimořádných zasedání 1 (13. února 2023).

První, mimořádné, zasedání Dozorčí rady se uskutečnilo 13. února 2023 na základě požadavku předsedkyně AV ČR a jednalo se o společné zasedání Dozorčí rady a Rady ÚSD. Kromě členů a členek obou rad byla jako host přítomna PhDr. Kateřina Šámalová, Ph.D., ombudsmanka Univerzity Karlovy. Hlavním bodem mimořádného zasedání bylo projednání dosavadního šetření poradní komise rektorky UK, která byla pověřena šetřením stížností na nevhodné chování ředitele ÚSD a jeho zástupce jako zaměstnanců UK vůči studentkám FHS UK. Na základě informací z FHS UK a následné diskuze mezi členy a členkami obou rad bylo jednomyslně přijato usnesení s výzvou řediteli ÚSD, aby ze své funkce odstoupil.

Tentýž den odpoledne (13. února 2023) pokračovalo zasedání Dozorčí rady, během kterého členové a členky Dozorčí rady projednali výroční zprávu o činnosti a hospodaření ÚSD za rok 2022, rozpočet pracoviště na rok 2023 a střednědobý výhled na roky 2024–2025, seznámili se s přehledem smluv s plněním vyšším než 50 tisíc Kč bez DPH, které pracoviště v předchozím roce uzavřelo, a projednali zprávu o činnosti Dozorčí rady za rok 2022. V závěru jednání oznámil svou rezignaci na členství v Dozorčí radě PhDr. Pavel Urbášek.

První řádné zasedání roku 2023 proběhlo 22. května 2023, v již obměněném složení Dozorčí rady, platném ke dni 31. 12. 2023. Jednání byl přítomen také PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D., který byl po odstoupení ředitele prof. Miroslava Vaňka, Ph.D., v únoru 2023 pověřen řízením ÚSD. Po ověření zápisu z předchozího jednání a ověření hlasování per rollam č. 1 a 2/2023 potvrdil pověřený ředitel Oldřich Tůma uzavření smluv, které byly předmětem obou hlasování per rollam a informoval členy a členky Dozorčí rady o aktuální situaci na pracovišti, zejména o vyhlášení výběrového řízení na post ředitele/ředitelky ÚSD. Kromě průběžné informace o hospodaření pracoviště se Dozorčí rada v tajném hlasování věnovala hodnocení manažerských schopností ředitele. Výsledky hodnocení byly předány vedení AV ČR.

Na posledním zasedání Dozorčí rady v roce 2023 byla přítomna nově jmenovaná ředitelka ÚSD PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D., která v úvodní části jednání představila svou koncepci. Dozorčí radě také navrhla novou tajemnici Mgr. Annu Macourkovou, kterou do funkce jmenovala předsedkyně Dozorčí rady. Dalšími body jednání byly informace o stavu rekonstrukce objektu Hybernská, průběžná zpráva o stavu hospodaření ÚSD v roce 2023 a výhled na rok 2024 a přehled smluv s finančním plněním nad 50 000 Kč včetně DPH, které pracoviště uzavřelo v roce 2023 ke dni 13. listopadu.

Dozorčí rada v roce 2023 formou per rollam projednala a udělila předchozí písemné souhlasy k těmto právním jednáním: Hlasování per rollam č. 1/2023, 20. března 2023, Dozorčí rada udělila předchozí souhlas s navýšením hodnoty veřejné zakázky na stavební část rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8 a veřejné zakázky na TDS a koordinátora BOZP – Rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8, Praha 1, a s uzavřením smluv – Smlouvy o dílo Rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8 mezi Orientálním ústavem AV ČR, v. v. i., Psychologickým ústavem AV ČR, v. v. i., a Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., jako objednateli a společností pro rekonstrukci objektu Hybernská, Subterra a Auböck a VISTORIA jako zhotovitelem, a smlouvy o výkonu technického dozoru stavebníka a o výkonu činnosti koordinátora BOZP.

Hlasování per rollam č. 2/2023, 24. dubna 2023, Dozorčí rada udělila předchozí souhlas s uzavřením smlouvy o výkonu technického dozoru stavebníka a o výkonu činnosti koordinátora BOZP mezi Orientálním ústavem AV ČR, v. v. i., Psychologickým ústavem AV ČR, v. v. i., a Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., jako objednateli, a „Sdružením NH-VSP_Reko Hybernská“, jehož vedoucím společníkem je NOSTA-HERTZ spol. s.r.o., a druhým společníkem je VSP spol., s.r.o., jako poskytovatelem.

Hlasování per rollam č. 3/2023, 16. listopadu 2023, Dozorčí rada udělila předchozí souhlas k uzavření dodatku č. 1 ke smlouvě o dílo rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8, Praha 1, kterým se mění časový harmonogram díla kvůli zajištění budovy před nepříznivými klimatickými vlivy.

Hlasování per rollam č. 4/2023, 13. prosince 2023, Dozorčí rada udělila předchozí souhlas k uzavření dodatku č. 1 ke smlouvě o užívání nebytových prostor v budově Puškinovo náměstí 447, Praha 6.

1.4 Informace o změnách zřizovací listiny

V roce 2023 nedošlo k žádným změnám ve zřizovací listině pracoviště.

2. Hodnocení hlavní činnosti



2.1 Úkoly oddělení, center a pracovních skupin

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., provádí primární pramenný výzkum soudobých českých/československých dějin v období po roce 1938 v perspektivě globálních konfliktů, dějin politických, sociálních a kulturních, dějin demokratické transformace i následného polistopadového období a dějin vědy. Soustředí se na analýzu, rekonstrukci a interpretaci dějin s cílem podat jejich komparativní výklad. Jako specializované pracoviště plní pro obor soudobých dějin a dějin vědy základní úkoly spojené s budováním dokumentace a jejím zpřístupňováním v kritických edicích a s vydáváním oborového časopisu *Soudobé dějiny / Czech Journal of Contemporary History* jako platformy oboru. Pracoviště se také dlouhodobě a systematicky podílí na konstituování a kultivování oboru soudobých dějin na vysokých školách. Struktura ústavu je tvořena čtyřmi tematicky vymezenými odděleními, v jejichž rámci fungují dvě centra a devět pracovních skupin, zřízených k řešení užších projektových či oborově perspektivních úkolů.

Oddělení dějin idejí a konceptů

Oddělení vychází z metodologie intelektuálních dějin, dějin konceptů a dějin vědy. Zabývá se vývojem myšlení o státě, politice a společnosti jakož i proměnami a vývojem vědění. Důraz je kladen na vývoj politického, sociálního a vědeckého myšlení po roce 1945 do současnosti, avšak vzhledem ke střednědobému charakteru předmětu zkoumání se výzkum často dotýká i „starších“ období moderních a nejnovějších dějin. Mezi hlavní témata práce oddělení v posledních letech patřila studia a proměny marxistické ideologie a způsoby vládnutí ve státním socialismu (od ortodoxie po revizionismus, resp. reformní hnutí), dále procesy expertizace vládnutí a růst vlivu technokracie, ale také rozvoj alternativních idejí opoziční kontrakultury a myšlení disentu jako předpokladu demokratické revoluce 1989. V neposlední řadě patří mezi důležitá badatelská témata historická analýza tuzemského přejímání a etablování (neo-)liberálních konceptů před i po roce 1989. Součástí oddělení je Centrum dějin vědy, jež se dlouhodobě zabývá dějinami moderní české a československé vědy a zejména některými základními tématy: profesionalizací, institucionalizací a internacionalizací vědy, vývojem vědeckých disciplín a vědeckého myšlení obecně od 19. století do současnosti.

Oddělení globálních konfliktů a jejich důsledků

Činnost oddělení se v souladu s koncepty tzv. mezinárodních a transnacionálních dějin soustředí na dvě hlavní výzkumné linie. Jedná se o výzkum globálních konfliktů a role Československa na mezinárodní scéně zhruba mezi lety 1938 až 1989 (exil v průběhu druhé světové války, druhý odboj, osvobození Československa, tzv. třetí exil). V této linii se zájem soustředí také na roli Československa v mezinárodním komunistickém hnutí a jeho postavení v rámci struktur tzv. východního bloku v průběhu studené války. Stále větší pozornost by měla být věnována i roli Československa a posléze

České republiky v post-studenoválečném mezinárodním dění 90. let 20. století a dále po přelomu třetího milénia. Druhá tematická linie výzkumu se obecně věnuje dopadům globálních konfliktů na společnost, a to včetně etnických a sociálních transformací (zejména pak v příhraničních regionech Československa/České republiky po druhé světové válce), osudu přeživší židovské či romské populace a jejich inkluze do nové společnosti, to vše se snahou o náhled v širší mezinárodně-komparativní perspektivě.

Oddělení politických dějin

Badatelský zájem oddělení se soustřeďuje na studium politických institucí, aktérů, podob rozhodování a jeho důsledků v období komunistické diktatury i po jejím pádu. Svým přístupem vyjadřuje spřízněnost s tzv. novými politickými dějinami. Nezabývá se tedy pouze centrálními aktéry či formálními výstupy politických orgánů, ale i tím, jak je jejich rozhodování ovlivněno širokým dobovým kontextem. Při zkoumání institucí se kromě personálního obsazení zajímá i o hodnoty, normy a symbolické obsahy, jež s sebou nesou. Výzkumnými prioritami jsou dějiny Komunistické strany Československa, dějiny represivních politik a praktik a politické rezistence, pražské jaro 1968, dějiny parlamentarismu, politické transformace po roce 1989 a nově též dějiny městských politik od druhé světové války po současnost. Všechny oblasti a výzkumné otázky jsou sledovány v širších nadnárodních perspektivách, zejména regionální a celoevropské, při soustavné spolupráci se zahraničními kolegy a partnerskými výzkumnými týmy.

Oddělení sociálních a kulturních dějin

Hlavním badatelským těžištěm oddělení je výzkum společnosti v bývalém Československu v kontextu sociálně-politických změn, které provázely období etablování a udržování komunistické moci a období transformace po roce 1989. Akcentuje se jak vliv moci a vládnutí, tak i interpretace každodenního života a téma politicko-kulturních změn a mentálních posunů. Výzkum je založen interdisciplinárně, se snahou o využití celé škály sociálněvědních přístupů; neomezuje se jen na tradiční historické metody, ale vychází i z podnětů příbuzných vědních oborů. Základní výzkum se soustředí např. na poznání motivace činnosti jednotlivců, jejich postojů a názorů a retrospektivní interpretace, dále pak např. na mechanismus fungování informačních a rozhodovacích procesů v rámci určitých dobově podmíněných skupin nebo na široce pojatou problematiku dějin všedního dne a každodennosti. Významné místo v rámci oddělení má Centrum orální historie, jež na základě orálně-historických pramenů usiluje o obecné poznání minulosti za pomoci reflexe dějin viděných zdola.

Pracovní skupiny

V Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR působilo v roce 2023 celkem devět pracovních skupin. Pracovní skupiny se aktivně zapojují do programů Strategie AV21, zvláště pracovní skupina pro paměťová studia, pracovní skupina pro dějiny parlamentarismu, pracovní skupina pro inkluzivní dějiny či pracovní skupina pro urbánní dějiny. Další aktivně působící skupiny jsou: pracovní skupina pro dějiny KSČ; pracovní skupina pro výzkum doby (post)covidové; pracovní skupina pro soudobé environmentální dějiny; skupina pro historická transformační studia; pracovní skupina pro studium studené války.

2.2 Projektový výzkum

V jednotlivých odděleních, případně v rámci pracovních skupin bylo v roce 2023 řešeno celkem jedenáct projektů podpořených Grantovou agenturou České republiky a jeden projekt podpořený Technologickou agenturou České republiky. Pro další roky byla Grantovou agenturou ČR udělena podpora dvěma novým projektům. Další výzkumné projekty byly realizovány s podporou Ministerstva kultury, Akademie věd i v mezinárodních schématech ERC a jiných výzvách.

Projekty podpořené Grantovou agenturou České republiky

Věda a emoce: Promýšlet environmentální hnutí za komunismu v Československu v 70. – 80. letech 20. století (2022–2024). V návaznosti na rostoucí vliv opozičního hnutí v čele s Chartou 77 se stala v 70. a 80. letech 20. století sociální hnutí „spíše než konzumenty raději producenty nové sociální reality“. Opoziční akce se přesunuly od psaní a publikací do reálného světa a společnosti. Projekt se soustředí na environmentální hnutí a jeho konfliktní potenciál, který se zakládá na „praxi pravdy“, morální autoritě vědců a badatelů ve společnosti, stejně jako na existenci specifických „emocionálních komunit“, které tvořily jádro tohoto typu hnutí.

Dějiny Charty 77 v domácí a transnacionální perspektivě (2022–2024). Charta 77 je jednou z nejdůležitějších demokratických kapitol v českých ale i středoevropských dějinách. Je po právu chápána jako přímá předchůdkyně obnovené československé a české demokracie po roce 1989 a v globálním měřítku jako jedna z nejviditelnějších lidskoprávních organizací poslední třetiny 20. století. Přes značné množství existující literatury postrádá česká historiografie celistvou a spolehlivou vědeckou monografii o dějinách Charty 77. Cílem projektu je souhrnně pojatá historická rekonstrukce vzniku Charty 77, jejího politického a společenského působení v době pozdní komunistické diktatury a počátků československé a české demokracie po roce 1989.

Hledání postmoderního města. Proměna Prahy a Bratislavy 1970–2000: myšlení – vyjednávání – výstavba (2022–2024). Projekt na příkladu vývoje Prahy a Bratislavy v procesu dlouhé změny od přelomu 60. a 70. let do konce 20. století analyzuje historické kořeny soudobých problémů postsocialistického města. Obecnější tázání projektu souvisí nejen s problematikou rozkladu státního socialismu a nástupu postsocialismu v obou nástupnických státech bývalého Československa, ale i s ústupem modernistického urbanismu a prosazováním postmoderních přístupů. Předmětem výzkumu je především vztah mezi expertním věděním o urbánním prostředí a praxí jeho proměny, tj. vyjednáváním i realizací, primárně na příkladu dopravní infrastruktury a bytové výstavby.

Reartikulace totalitní minulosti a polarizace společnosti: Lokální podoby mezinárodních emancipačních hnutí a jejich recepce v online prostředí (2022–2024). Projekt se zaměřuje na

výzkum emancipačních hnutí Black Lives Matter a Decolonize This Place v České republice se specifickým zohledněním jejich digitální prezentace a aktivit. Zajímá se o globální i specificky lokální podoby a prvky těchto hnutí a způsoby apropriace a komunikace problematiky ochrany lidských práv marginalizovaných a afroamerických komunit a motivy dekolonizace současné politiky, kultury a veřejného prostoru. Zároveň studuje reakce běžných uživatelů/uživatelék českého internetu na projevy těchto hnutí a zpravodajství jim věnované. Konkrétně výzkum analyzuje především internetové diskuze a debaty na sociálních sítích.

Československá cesta do studené války a sovětského bloku (2020–2023). Cílem projektu je korigovat předchozí často předsudečné a neodborné narativy československé role na mezinárodní scéně během druhé světové války a bezprostředně po ní publikováním odborných studií a komplexní syntézy založené především na rozsáhlém výzkumu relevantních archivních fondů v několika zemích.

Československá diplomacie a arabsko-izraelský konflikt v letech 1948–1989 (2023–2025). Projekt za použití historiografických a metodologických přístupů New Cold War History analyzuje přístup československé diplomacie k hlavním aktérům arabsko-izraelského konfliktu (Izrael, Egypt, Jordánsko, Libanon, palestinská osvobozenécká hnutí, Sýrie) v letech 1948–1989 na bázi výzkumu v relevantních archivech v České republice, Izraeli, Velké Británii a USA.

Minuty mezi životem a smrtí: Proměny zdravotnické záchranné služby a profesní identity jejích zaměstnanců v českých zemích 1952–2003 (2023–2025). Projekt se zaměřuje na analýzu a identifikaci procesů ve vývoji zdravotnické záchranné služby a profesní identity jejích zaměstnanců v českých zemích v časovém záběru od převzetí poskytování odborné přednemocniční neodkladné péče státem v roce 1952 až po transformaci zdravotnické záchranné služby v krajské příspěvkové organizace v roce 2003. Záměrem je postihnout institucionalizaci, profesionalizaci a modernizaci záchranné služby prostřednictvím komparace oficiálního diskursu (legislativa a resortní normy) a aktérské perspektivy (pamětnická reflexe).



Technokratický environmentalismus v období studené války: Českoslovenští experti v EHK OSN, 1950–1980 (2023–2025). Cílem projektu je analyzovat formování technokratického environmentalismu v období studené války prostřednictvím případové studie o československých expertech v Evropské hospodářské komise OSN, jejich roli při formování technokratické environmentální politiky EHK OSN a implementaci této politiky v Československu.

Genocida, poválečná migrace a sociální mobilita: provázanost zkušeností Romů a Židů (2019–2023, EXPRO). Projekt se věnuje dějinám a současnosti židovských a romských komunit na územích předválečného Československa v komparativní perspektivě a při využití konceptů ze studia holocaustu a genocid a sociálně antropologických konceptů marginality. Nacistická genocidní politika zasáhla a proměnila kulturu, sociální složení, náboženství a geografii obou skupin obětí a vytvořila tím přelom, který zásadně ovlivnil pozdější geografickou i sociální mobilitu obou skupin. Jedině mezioborový přístup – propojením sociologie, antropologie a historie – nám pomůže vytvořit integrovanou analýzu romské a židovské zkušenosti ve dvacátém a dvacátém prvním století ve střední Evropě. Mezinárodní a multidisciplinární tým expertů na židovská a romská studia se zaměří na propojenou zkušenost Židů a Romů během války, po válce, sdůsledky až do dneška.

Progresivní proti konzervativním? Politické rozhodování a jeho aktéři v Československu, 1960–1976 (2023–2025). Smyslem a cílem projektu je analyzovat fungování politického systému během specifického období velké krize komunistického režimu 1967–1970, ale s výraznými přesahy do prehistorie a posthistorie pražského jara. Základem bude dekonstrukce stávajících výkladových schémat a jazyku narativu (konflikt progresivních a konzervativních sil), prosopografická a aktérská rekonstrukce a konstrukce modelu fungování systému. Projekt bude zkoumat utváření jazyka politického a mediálního diskursu a operování s dichotomií progresivní /konzervativní aktéři, zejména v komunikování reformních programů a problémů identifikace s politikou režimu v minulosti. Zaměří se na výzkum politických aktérů a analýzou jejich zázemí, kariér, postojů, praktik, zájmů, sporů, interakcí a síťování bude chtít objasnit modus operandi mocenských center režimu a genezi politického rozhodování a politického provozu na různých úrovních systému.

Od studentského internacionalismu k Erasmu. Globalizace a europeizace studentského života po roce 1945 (2023–2025; Lead Agency švýcarská agentura SNF). Projekt se zabývá studentským politickým a sociálním životem v poválečné Evropě, soustředí se na studentské organizace jako platformy, které usměrňovaly studentskou aktivitu. Česko-švýcarský tým zkoumá mezinárodní studentské federace na obou stranách „železné opony“ i národní studentské svazy v obou zemích. I když činnost těchto organizací byla ovlivněna studenoválečnými ideologickými střety, projekt studuje také jejich interakce, spolupráci a výměnu, sdílenou imaginaci, meziblokové transfery vědění, a vytváření evropského akademického prostoru, čímž zpochybňuje nepropustnost „železné opony“.

V roce 2023 byly do soutěže Grantové agentury České republiky podány celkem tři standardní projekty a dva projekty do soutěže Lead Agency (role hlavního řešitele, respektive spoluřešitele

u druhého z projektů). Žádný z návrhů nebyl vyřazen z formálních důvodů či kvůli nevyhovujícímu hodnocení. Podpora byla udělena dvěma standardním projektům:

Role střední Evropy v ukončení studené války a formování post-studenoválečného mezinárodního řádu (2024–2026). Projekt se zaměřuje na roli tří zemí ležících ve střední Evropě – Česko-slovenska, Maďarska a Polska – v ukončování studené války a následné první fázi formování post-studenoválečného mezinárodního řádu. Na základě nejnověji zpřístupněné primární dokumentace analyzuje adaptační strategie zmíněných států během zásadních změn v letech 1988 až 1991, především ve vztahu k tehdejší transformaci nadnárodních politických, bezpečnostních a ekonomických struktur. Zaměřuje se na otázky, nakolik se post-studenoválečný mezinárodní řád, jehož dozvuky dodnes výrazně ovlivňují světové dění, začal formovat již před rokem 1989 na základě hlubších strukturálních příčin a jak velkou roli sehrála střední Evropa jako region v expanzi západního, především amerického politického, ekonomického, bezpečnostního i kulturního vlivu po skončení studené války. Cílem je vnést novou empiricky podloženou perspektivu do aktuální odborné debaty o příčinách vzniku unipolárního světa, která je dosud vedena především z perspektivy dvou někdejších studenoválečných supervelmocí.

Deindustrializace a nový ekonomický řád. Regionální ekonomika a zlínský obuvnický průmysl mezi centrálním plánováním a tržním hospodářstvím (2024–2026). Projekt zkoumá ekonomickou transformaci zlínského průmyslu a na něj vázané regionální ekonomiky v 80. a 90. letech 20. století, kdy došlo k postupnému úpadku centrálně plánovaného hospodářství a vybudování tržního systému. Jádrem výzkumu je víceúrovňová analýza deindustrializace zlínského obuvnického průmyslu, který dlouhodobě tvořil páteř regionální ekonomiky a patřil k významným exportním odvětvím. Projekt zkoumá deindustrializaci na třech komplementárních úrovních (globální, národní a regionální) a ve třech určujících kontextech: (1) globálního vývoje obuvnického průmyslu, (2) československé ekonomické transformace, (3) proměny ekonomiky konkrétního regionu. Výzkumný tým se zaměřuje na strukturální souvislosti změn, na jejich aktéry a zejména na otázku míry institucionální a personální kontinuity v hospodářské oblasti. Projekt klade důraz na širší explanační rámec a zaměřuje se na opomíjenou regionální a odvětvovou dimenzi. Cílem je předložit nový pohled na ekonomickou transformaci a ukázat, jak se formovalo současné české hospodářství.

Projekty podpořené Technologickou agenturou České republiky

V oblasti aplikovaného výzkumu bylo pracoviště zapojeno do projektu, jež finančně podporuje Technologická agentura České republiky: **Demokratická revoluce objektivem Dagmar Hochové: Zpřístupnění unikátní fotodokumentace z let 1989–1992 (2020–2023, Moravská galerie v Brně jako spoluřešitel).** Cílem projektu je zpracovat a zpřístupnit unikátní soubor negativů z pozůstalosti významné fotografky Dagmar Hochové (1926–2012), který vznikl jako dokumentace demokratické revoluce. Hlavním výsledkem je přístupná obrazová dokumentace z doby působení autorky jako



aktivistky a poslankyně České národní rady (1989–1992). Databáze obsahuje asi 10 000 obrazů z veřejného života i politického zákulisí domácí i zahraniční politiky, snímáné z poslanecké lavice a dalších míst vyhrazených ne fotografům, ale politickým aktérům. Projekt tvoří zázemí pro digitalizaci a ediční zpracování obrazového materiálu. Otevře ho tak k využití a současně předejde znehodnocení, k němuž by došlo bez včasné identifikace obsahu.

Projekty podpořené Ministerstvem kultury České republiky

Služba vlasti jako zdroj národní identity. Identifikace, dokumentace a prezentace historických pramenů k institutu povinné vojenské služby v českých zemích (1868–2004) (3/2023–12/2027, NAKI III). Cílem projektu, který kombinuje základní a aplikovaný výzkum v oblasti společenských a humanitních věd, je identifikovat, dokumentovat a prezentovat různorodé typy historických pramenů k dějinám institutu povinné vojenské služby v českých zemích v letech 1868–2004. Hlavním cílem je vytvoření specializované, odborné a veřejně přístupné elektronické informační databáze, která nabídne podrobnou chronologii povinné vojenské služby v kontextu dobových politických, sociálních a kulturních rámců, unikátní výkladový slovník (včetně jazykového, tj. vojenského slangu), bibliografie a odkazy na další existující zdroje, a umožní vyhledávání na základě specializovaného tezauru a metadat napříč tematickými kategoriemi a prameny interdisciplinární povahy (včetně audiovizuálních) s možností komparace výsledků na interaktivní časové ose pro období let 1868–2004, a to za využití permanentních odkazů na digitalizované sbírky dokumentů uložené v českých i zahraničních pamětových institucích. Součástí bude také obecná typologie historických pramenů k dané problematice, včetně přehledu jejich identifikačních znaků, možnosti zpřístupnění a doporučených kritických postupů pro práci s nimi.

Projekty podpořené z programů Akademie věd České republiky

V roce 2023 byl druhým a závěrečným rokem projektu **Ikonoklasmus ve veřejném prostoru Československa po roce 1989. Dědictví socialismu v historické perspektivě (2022–2023)** podpořeném v Programu podpory perspektivních lidských zdrojů – postdoktorandů. Výzkum se zaměřil na otázky spojené se sochami a pomníky jako politickými reprezentacemi z období státního realismu a jejich kulturním a historickým statutem po roce 1989 v bývalém Československu. Na jedné straně se výzkum snažil kriticky nahlížet na zažitou hypotézu, že sochy bývalého režimu byly ničeny, a detailněji se zaměřil na jejich osud po sametové revoluci (na odstraňování, transformaci, poškozování, umělecké intervence, prodej a jiné). Na druhé straně hledal odpovědi, do jaké míry jsou symbolické reprezentace jednoho politického režimu dnes považovány za kulturní a historické dědictví bývalého Československa. Projekt zkoumal problematické vztahy mezi pamětí, ideologií a ikonoklasmem ve veřejném prostoru.

Projekt **Odkaz tradic a kulturní pluralismus v životě většinové společnosti, národnostních a etnických menšin na Karlovarsku (2023–2025)** podpořený Akademií věd z programu Podpory regionální spolupráce byl zahájen v roce 2023. Projekt se soustředí na základní výzkum poválečných migrací obyvatel, jejich charakteristiku, osídlování a doosídlování včetně zhodnocení významu zařazení Karlovarska mezi preferované pohraniční regiony, vytváření osídleneckých entit, jejich adaptaci a integraci do nové většinové společnosti, v níž se projevoval kulturní dialog. Projekt se zaměřil na zachycení soudobé historie Karlových Varů a užího regionu (oblast obce Karlovy Vary s rozšířenou působností) v letech 1945–2025 s důrazem na historický vývoj i současné postavení – národnostních / etnických menšin a cizinců jako významné součásti zdejší společnosti, která v posledních desítkách let formuje a spolupodílí se na životě regionu. Výzkum si klade za cíl zjistit a zdokumentovat, jak se v tomto převážně nově osídleném regionu vytvářela nová většinová společnost a jak se do tohoto prostředí v poválečné době etablovaly etnické menšiny. Zpracuje nové kulturní tradice majority a menšin. Výzkum se soustředí do dvou oblastí: 1) zmapuje problematiku kulturního pluralismu a dialogu mezi zdejšími etniky a přiblíží roli a vliv vládnoucích politických systémů v Československu a České republice na vytváření národnostní a menšinové politiky, 2) přiblíží a na konkrétních příkladech představí současný význam nově vytvořených regionálních tradic, na nichž se podílí dnešní společnost Karlovarska tvořená národnostně pestrou a multikulturně bohatou skladbou obyvatelstva, v níž vedle potomků původních nevysídlených Němců a českých starousedlíků v současnosti převažují především obyvatelé několika generací rekrutující se z poválečných osídlenců a dosídlenců.

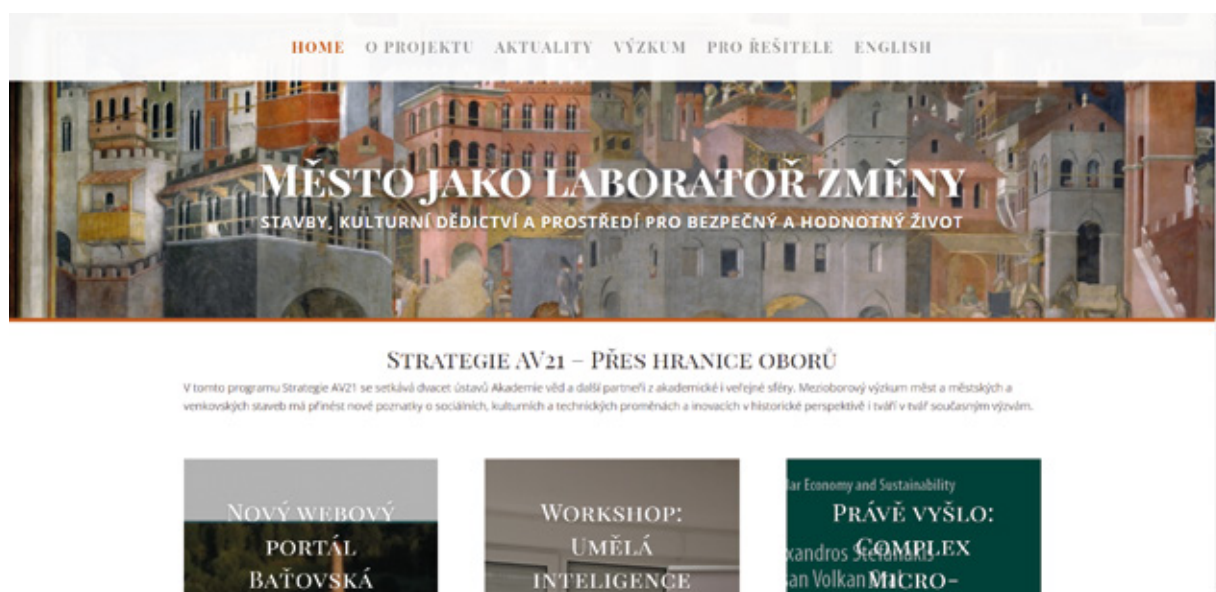
Ve sledovaném období zahájila činnost výzkumná skupina po historická transformační studia podpořená prémie Akademie věd **Lumina quaeruntur**, kterou v roce 2022 získala Veronika Pehe, Ph.D. Prémie Lumina quaeruntur je určena k ocenění význačných perspektivních výzkumných pracovníků a pracovník při zakládání nových vědeckých týmů na pracovištích Akademie věd ČR, kterým umožní rozvinout jejich vědecký program zaměřený na koncepčně nová témata významně posouvající hranice poznání nebo směřující ke společensky důležitým praktickým aplikacím. Výzkumná skupina

pro historická transformační studia se v rámci projektu Postsocialistická transformace jako historický proces a sociální zkušenost soustředí na výzkum dějin postsocialistických transformací v České republice/Československu v širším transnacionálním kontextu. Její inovace spočívá v přiblížení ekonomických a politických jevů z hlediska kulturních a sociálních dějin.

Meziústavní spolupráce, Strategie AV21

V roce 2023 pracoviště koordinovalo program **Strategie AV21 Město jako laboratoř změny; Stavby, kulturní dědictví a prostředí pro bezpečný a hodnotný život (2020–2024)**. Programu se účastní 21 ústavů AV a řada dalších partnerů z univerzitní i veřejné sféry. Výsledky a příklady mezioborové spolupráce napříč vědními oblastmi byly představeny na Konferenci Strategie AV21 15. listopadu 2023 a setkaly se se značným ohlasem ze strany představitelů nejvyšších státních institucí, médií i podnikové sféry.

Vedle toho se jednotliví výzkumní pracovníci/pracovnice a týmy podíleli na aktivitách tohoto i dalších výzkumných programů Strategie AV21, včetně **Anatomie evropské společnosti** (výzkumné téma Historická paměť koordinuje Oldřich Tůma). K důležitým výstupům řešení jednotlivých témat a programů Strategie AV21 patřily odborné konference a pracovní setkání, např. Město – majetek – moc. Regiony v Československu na přelomu 80. a 90. let 20. století. Velká pozornost byla věnována popularizaci výsledků mezioborového výzkumu, viz např. cyklus veřejných přednášek Města a moc: Využití urbánních studií v historickém výzkumu, prezentace dílčích témat při Veletru vědy a Týdnu vědy a rozsáhlá mediální prezentace edice vzpomínek Blahomíra Borovičky Paměti hlavního architekta Prahy (ed. Michaela Janečková a Petr Roubal). Ústav pro soudobé dějiny rovněž navrhl k podpoře přidruženou aktivitu Strategie AV21, jejímž výstupem bude dokumentární film Město jako laboratoř změny (dokončení v roce 2024).



Ústav pro soudobé dějiny se podílel na přípravě návrhu nového výzkumného programu **Identity ve světě válek a krizí**. Návrh byl vybrán k podpoře, bude realizován v letech 2024–2028 a jeho koordináčními pracovišti budou Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i., a Etnologický ústav AV ČR, v. v. i. ÚSD se zapojí do řešení několika výzkumných témat, včetně tématu Strategické a konfliktní regiony v éře nové studené války a „tekuté identity“, které koordinuje Doubravka Olšáková, Ph.D.

Výzkum doby covidové a postcovidové ve společenské perspektivě. Ve sledovaném období pokračovalo řešení společného projektu Ústavu pro soudobé dějiny, Psychologického ústavu AV ČR, v. v. i. a Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i., který finančně podpořil Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, v. v. i. Projekt se zaměřuje na období pandemie z hlediska prožívání každodennosti a expertní reflexe.

2.3 Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráce se rozvíjela ve formě řešení přidělených projektů a rovněž aktivního přístupu k nově vyhlašovaným soutěžím. Pracoviště sleduje dlouhodobou strategii zapojování se do mezinárodní vědecké sítě tak, aby byla zajištěna kontinuita mezinárodní spolupráce v delším časovém horizontu. V roce 2023 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., participoval na těchto mezinárodních projektech:

Politika paměti a demokratizace: Česká republika a Německo (OP JAK /MSCA Fellowships CZ; 2023–2024). Cílem výzkumného projektu spolufinancovaném Evropskou unií je analyzovat historii organizací politických vězňů v České republice a Německu v letech 1989–2019. Dosažení konsensu o minulosti je jedno ze šesti kritérií pro konsolidaci nových demokracií. Projekt se zaměřuje na analýzu polarizovaného pohledu na minulost na příkladu činnosti zájmových skupin politických vězňů a jejich potomků jako významných aktérů veřejných dějin po roce 1989. Tyto organizace se na politické scéně objevily jako výrazné a silné paměťové skupiny a dokázaly dosáhnout některé z jejich hlavních cílů velmi brzy po revolučním roce 1989. Jejich aktivity však nejen pomohly společnosti vyrovnat se se složitou minulostí, ale také rozdělili společnost svými radikálními názory na komunismus. Projekt si klade za cíl prozkoumat tyto organizace jako účastníky veřejného života a utváření a udržování kolektivní paměti, a také to, jak se tato sdružení snažila zdůraznit a využít nebo podporovat svou kolektivní paměť a interpretaci historie v politickém procesu a přispět k demokratizaci společnosti.

National Communism as intellectual tradition and political program in Czechoslovakia (Horizon 2020 Widening Fellowship, 2022–2024). Projekt se zabývá vztahy komunistické ideologie a nacionalismu. Hlavním tématem je fenomén národního komunismu, především jeho slovenské verze, a jeho vliv na politický, intelektuální a kulturní vývoj v Československu mezi roky 1918 a 1993. Klíčovou výzkumnou otázkou je, jakým způsobem programová východiska národního komunismu formovala československou socialistickou diktaturu. Stejně důležitá je i analýza kontinuit národního komunismu s nacionálním populismem v období postkomunistické transformace první poloviny devadesátých let.

Towards illiberal constitutionalism in East Central Europe: historical analysis in comparative and transnational perspective (Nadace Volkswagen, 2021–2025). Ústav pro soudobé dějiny se v říjnu 2021 připojil k multidisciplinárnímu vědeckému týmu v rámci nového výzkumného projektu Směrem k neliberálnímu konstitucionalismu ve středovýchodní Evropě: historická analýza v komparativní a transnacionální perspektivě. Projekt spojuje Univerzitu Friedricha Schillera v Jeně, Univerzitu v Erfurtu, Varšavskou univerzitu a Institut demokracie na Středoevropské univerzitě v Budapešti s Ústavem pro soudobé dějiny s cílem společně studovat kořeny a projevy současného neliberálního konstitucionalismu v regionu střední a východní Evropy.

NEWORLD@A – Negotiating World Research Data (ERC Advanced Grant, 2022–2026). Ústav pro soudobé dějiny se stal členem výzkumného konsorcia nového ERC grantu pro pokročilé badatele, který byl v roce 2022 udělen Simone Turchettimu z univerzity v Manchesteru. Projekt se zabývá vědeckou diplomacií za studené války a diplomatickým vyjednáváním spjatým se vznikem současného globálního systému sdílení vědeckých dat.

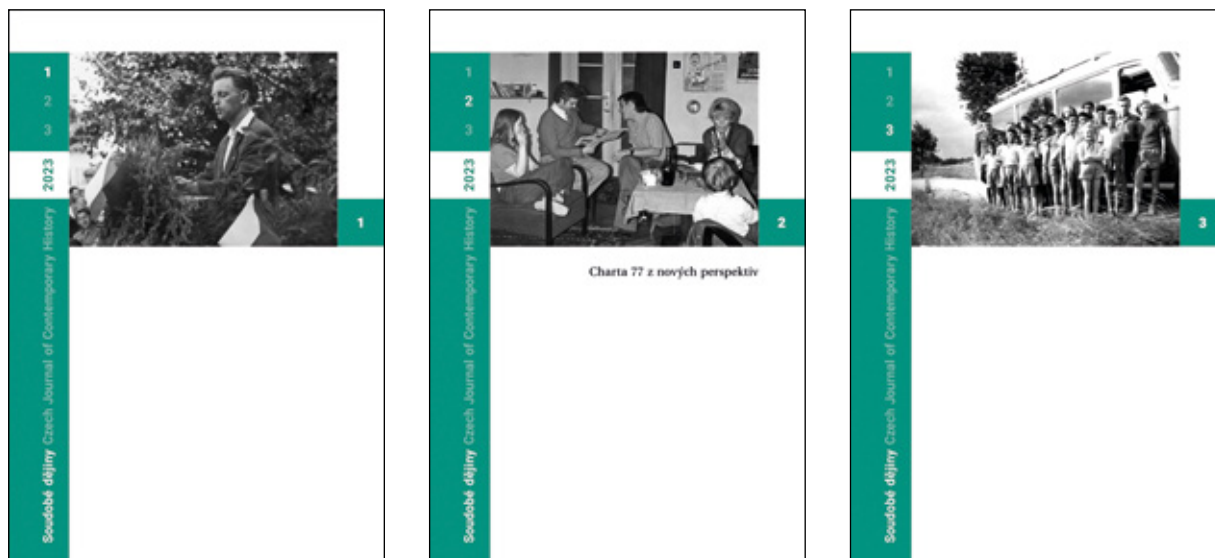
„Šedé zóny“ života za okupace. Čechoslováci v německých uniformách a norská společnost za druhé světové války (Fondy EHP a Norska, 2023–2024). Narativu druhé světové války ve většině evropských zemí dlouho dominovala zjednodušená schémata celonárodního odporu a jasné dichotomie odboje a kolaborace. O hlubokou odbornou a společenskou revizi tohoto hluboce zakořeněného narativu se v posledních letech snaží i historici v Norsku. Jednou z důležitých oblastí je zde výzkum vztahu společnosti k okupační moci v plné škále, zahrnující vedle ochotné kolaborace, a naopak aktivního ozbrojeného odporu také různou míru nutného přizpůsobení, hledání každodenního soužití, akceptace poměrů nebo hospodářského profitu. Krátký projekt menšího rozsahu vedený ve spolupráci s historiky z oddělení moderních sociálních dějin univerzity v Trondheimu (NTNU) má především přispět k výměně poznatků o tématu, které je aktuální i v České republice, začlenit do norské historiografie druhé světové války českou perspektivu a prohloubit vzájemnou spolupráci českých a (nejen) norských historiků. Projekt poukazuje na skutečnost, že v německém vojsku v Norsku sloužily tisíce vojáků, odvedených v okupovaných evropských zemích, včetně mnoha občanů meziválečného Československa. Otázkou k výzkumu je, zda norští obyvatelé dokázali tyto rozdíly rozlišit a vnímat, zda navazovali kontakty a jak případně vycházeli s těmi vojáky, kteří v německé uniformě sloužili pouze z donucení. Projekt je však především orientován do budoucnosti. Cílem je definovat a zformulovat výzkumné otázky a vytvořit tým, který se bude jejich řešení dále věnovat.

Dvojice ročních projektů zaměřených na dokumentaci svědectví romského holocaustu – **Romani Voices for the Recognition of the Genocide** a **Romani Testimony Database Completion** – byla podpořena z nadace Bader Philanthropies.

V roce 2023 byly dále připraveny dvě přihlášky do soutěže HERA CHANSE „**Crisis – Perspectives from the Humanities**“: **Care crisis in Europe: Confronting crisis through understanding the history of eldercare, 1945–2020** s (CARECRI) a **Ordinary Crisis and In-Visible Violence: How Women’s Voices Shape the ‘Memory of Crisis’ in Post-Socialist Europe (OCIV)**, který je v druhém kole hodnocení.

2.4 Časopis a knihovna

Časopis Soudobé dějiny



Všechna čísla časopisu vyšla v roce 2023 ve stanovených termínech, tj. česká čísla v dubnu a srpnu a anglické číslo v prosinci 2023. Ročník má celkem 910 tiskových stran. V průběhu roku několik autorů a autorek využilo možnost „rychlého“ zveřejňování hotových článků v režimu pre-print, který se v souvislosti s časopisem dostal do obecnějšího povědomí. Využíván je zejména k publikování recenzí a aktuálních diskusí.

V roce 2023 redakce zveřejnila dvě tematické výzvy k zasílání článků – jarní výzva směřovala k anglickému číslu 3/2023 na téma „Romové a jejich dějiny ve stínu železné opony“, druhá k českému č. 2/2024 na téma „Výzkum současné informační společnosti aneb soudobé dějiny 2.0“. V online rubrice Bonusy, která nabízí českou verzi vybraných textů publikovaných v anglickém čísle, přibyl v roce 2023 další texty z tematického bloku o historické paměti a historické politice. Rubriku vítají zejména čtenáři a čtenářky, kteří neovládají angličtinu nebo raději čtou původní texty.

Do redakčního systému byl nově integrován doplněk CrossCheck – iThenticate, který slouží k detekci plagiátů a autoplagiátů. Aktualizovali jsme informace o publikačních podmínkách a instrukce/pravidla pro citování obsahu vytvořeného umělou inteligencí (AI). Od podzimu 2023 přidělujeme digitální identifikátory, tj. DOI čísla, starším článkům z let 2009 až 2005 a ukládáme je do databáze registrační agentury Crossref. Ke starším článkům je tím zajištěn lepší přístup, stejně jako k informaci, kde, kdy a kým byly/jsou citovány.

Kalkulačka návštěvnosti webových stránek časopisu a čtenosti jednotlivých článků a čísel ukazuje, že návštěvnost v roce 2023 byla v průměru stejná jako v roce 2022, tj. cca 13 000 návštěv/vstupů za

měsíc. Z 65 % směřují za konkrétními články nebo za stahováním celých čísel, zbytek vstupů souvisí s vyhledáváním v archivu či v autorském rejstříku, četbou aktualit a ostatního obsahu.

Knihovna a sbírková činnost

Ústav pro soudobé dějiny jako oborové pracoviště umožňuje odborné veřejnosti studium knihovního fondu a přístup k nahrávkám rozhovorů uchovávaných v Digitálních sbírkách Centra orální historie, které byly rozšířeny o další prameny z ukončených grantových projektů. Další dokumenty zpřístupňuje na svých internetových stránkách. Pravidelně jsou zveřejňovány také aktuální čísla časopisu Soudobé dějiny ve formě Open Access.

Systematicky se v Ústavu rozšiřuje a buduje speciální knihovní fond k tématu soudobých dějin (především k českým/československým politickým, sociálním, hospodářským a kulturním dějinám od třicátých let 20. století do současnosti) a dějin vědy. Dále je obhospodařována sbírka soudobé dokumentace, archiv Koordinačního centra Občanského fóra. Knihovna zpracovává a zpřístupňuje jak české, tak zahraniční monografické i periodické publikace. Knižní fond, který čítá téměř 60 000 svazků, obsahuje mimo jiné významný soubor exilové knižní a časopisecké produkce. Aktuálně knihovna odebírá přes 200 českých a zahraničních odborných časopisů a ročenek, obecně je ve fondu uloženo, v různé míře úplnosti, přes 800 titulů periodik. Součástí knihovny je také bibliografické pracoviště, které sleduje historiografii od roku 1918 do současnosti v mezioborových souvislostech, zejména

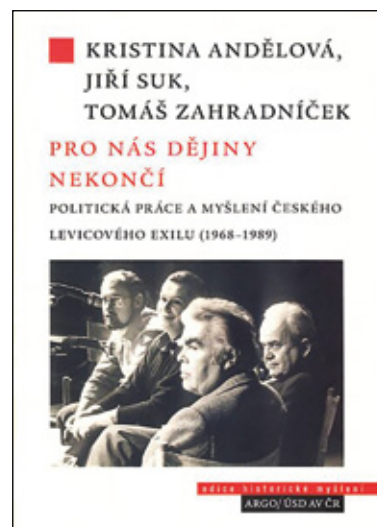


ve vztahu ke společenskovedním disciplínám. Pracoviště spravuje dvě online báze, jež se průběžně doplňují – bázi článků a bázi výběrové bibliografie, která aktuálně obsahuje téměř 69 000 záznamů. Článeková bibliografie se ročně rozroste asi o 3000 záznamů. Katalogy knihovny jsou součástí Souborného katalogu AV ČR, ale také Souborného katalogu ČR. Uživatelům knihovna umožňuje přístup do mnoha elektronických zdrojů a databází (např. Web of Science, Scopus, Cambridge Journals Online, EBSCO, ProQuest aj.)

2.5 Hlavní vědecké výsledky – přehled monografií

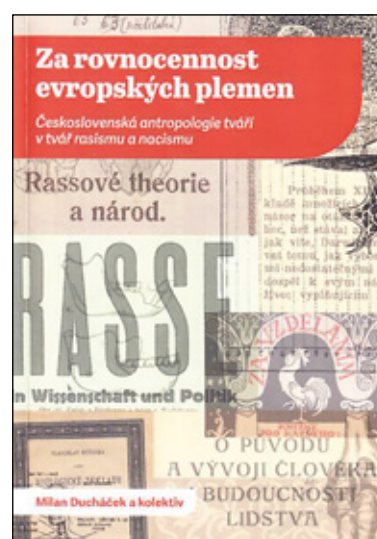
Andělová, Kristina – Suk, Jiří – Zahradníček, Tomáš: *Pro nás dějiny nekončí. Politická práce a myšlení českého levicového exilu (1968-1989)*. Praha: Argo: Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., 2023. 353 s. Historické myšlení, 93. ISBN 978-80-257-4229-7; ISBN 978-80-7285-287-1

Kniha je věnována problematice politického myšlení českého levicového exilu v letech 1968–1989. Jejími hlavními aktéry jsou členové Československé sociální demokracie, jejímž tiskovým orgánem byl v letech 1978–1989 čtvrtletník *Právo lidu*, reformně komunističtí prominenti vydávající v letech 1971–1989 v Římě dvoměsíčník *Listy* a emigranti z řad studentů kolem revolučně socialistického čtvrtletníku *Informační materiály*, který vycházel v letech 1971–1982 v Západním Berlíně. Autoři prostřednictvím důkladného analytického výzkumu ukazují, že mezi těmito třemi směry panovaly zcela zásadní rozdíly, které znemožňovaly nalezení ideologické a programové shody, což činnost levicového exilu výrazně limitovalo. Stejně tak se jim podařilo prokázat, že výrazné ideologické napětí existovalo i mezi exulanty po roce 1948 a emigranty po roce 1968. Teprve pod vlivem Charty 77 se stalo zcela zřejmým, že společným cílem úsilí jednotlivých ideových proudů je absolutní porážka Husákova režimu, etablovaného po srpnu 1968. Kniha zároveň otevírá celou řadu problémů, jež po Listopadu 89 spoluurčovaly podobu politické a ekonomické transformace.



Ducháček, Milan – Lenčářová, Michaela – Křížová, Markéta – Šimůnek, Michal V. – Ovčáčková, Lenka – Herza, Filip – Pojar, V. – Dvořáčková, Věra: *Za rovnocennost evropských plemen. Československá antropologie tváří v tvář rasismu a nacismu*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.: Praha: NLN, 2023. 320 s. ISBN 978-80-7285-278-9; ISBN 978-80-7422-916-9

Kolektivní monografie se věnuje projektu, obsahu a ohlasu publikace *Ravnocennost evropských plemen a cesty k jejich ušlechťování* (1934), jež bývá vnímána jako první evropský veřejný protest proti rasové ideologii ve vědecké práci, zejména proti nacistické rasové hygieně. Mezioborový autorský tým si kladl za cíl pozapomenutou demonstrativní akci usilující o mezinárodní ohlas nejen připomenout, ale především zmapovat její kořeny, zhodnotit ohlas a zasadit ústřední teze, argumentační strategie a názory hlavních aktérů do kontextu dobového antropologického a eugenického myšlení.



Dufek, Pavel – Maršálek, Zdenko – Novotný, Michal. *Železnice, cukr, noviny a odvaha: Osudy Beniesů v Čechách i jinde.* Praha: NLN, s. r. o.; Národní technické muzeum, 2023. 340 s. ISBN 978-80-7422-917-6 (NLN), ISBN 978-80-7037-376-7 (NTM)

Příběh podnikatelských aktivit a životních peripetií příslušníků rodiny Beniesů je ilustrativním příkladem podnikatelských elit židovského původu, kterým se během několika málo dekád 19. století a počátku 20. století podařil ohromující sociální a ekonomický vzestup. Podnikatelský úspěch doprovázený budováním obchodních, přátelských a příbuzenských vztahů stál za jejich postupným pronikáním do nejvyšších špiček tehdejší společnosti. Svoje postavení si z velké části dokázali po roce 1918 uchovat i v samostatném československém státě, a to až do nacistické okupace. O to smutnější je skutečnost, že poválečná Československá republika neměla o své občany židovského původu přílišný zájem. Přestože se většině rodiny Beniesů podařilo válku přežít, nedokázali se domoci práva na ztracené majetky. Z Československa navždy odešli a spolu s nimi zmizelo povědomí o všem, co vykonali. Historie jedné rodiny je tak spíše postupným odkrýváním celé početné a významné části české společnosti, jejíž úloha a dokonce i samotná existence byla zcela převrstvena jednobarevným národním příběhem.



Koukalová, Martina – Roubal, Petr (eds.). *Blahomír Borovička. Vzpomínky hlavního architekta Prahy.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2023. 303 s. ISBN 978-80-7285-282-6

Výstavba metra a sídliště, zákulisí pražského magistrátu, otázka role expertů v normalizačním Československu, asanace, ale i památková péče. To jsou témata, která přináší vzpomínky hlavního architekta Prahy Blahomíra Borovičky (1923–2004). Editoři knihy historička architektury Martina Koukalová (Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy) a historik Petr Roubal (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.) opatřili knihu rozsáhlým poznámkovým aparátem a úvodní studií, ve které umisťují Borovičkovy paměti do širšího historického kontextu. Paměti přinášejí unikátní vhled do plánování zcela bezprecedentního rozvoje pražského bydlení a infrastruktury během normalizace, ale také ukazují limity státně-socialistického vládnutí.



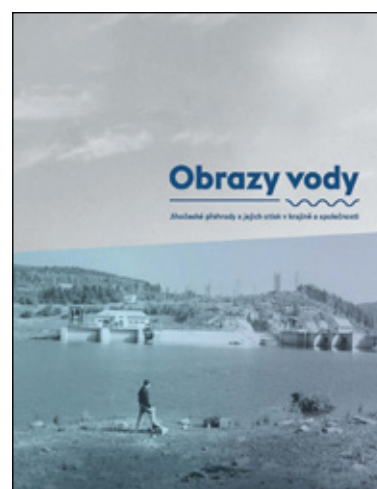
Krátká, Lenka (ed.): *Všechno bylo nové. Několik pohledů na transformační proces očima dobových aktérů*. Praha: Karolinum: Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2023. 169 s. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-5664-9; ISBN 978-80-7285-284-0

Kniha přináší soubor rozhovorů s aktéry polistopadové transformace české ekonomiky; jednotlivé profesní příběhy zahrnují širokou paletu zkušeností, od nejvyšší, rozhodovací úrovně, přes reflexe účastníků privatizačního procesu, až jednotlivé podnikatelské příběhy. Edice rozhovorů je doplněna úvodní metodologickou statí a závěrečnou interpretační kapitolou, která sleduje některé ze strategií „vyrovnávání se s minulostí“, jak byly v rozhovorech zachyceny.



Kurz, Michal – Pácha, Martin – Švarná, Eliška: *Obrazy vody. Jihočeské přehrady a jejich otisk v krajině a společnosti*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2023. 97 s. ISBN 978-80-88611-01-1

Výstavba přehrad je jedním z nejvýraznějších zásahů, jimiž člověk již více než století proměňuje krajinu kolem sebe. Velká vodní díla byla v době svého vzniku vnímána jako prostředky modernizace a pokroku, současně však přispívala k zániku řady jiných, kulturních i přírodních hodnot. Jejich historie není jen historií technického a hospodářského rozvoje, odráží rovněž proměny vztahu moderní společnosti k využívání přírodních zdrojů a obývané krajiny. Katalog stejnojmenné výstavy odkrývá tento ambivalentní charakter technických zásahů do krajiny na příkladu dvou nejvýznamnějších jihočeských přehradních nádrží – Lipna a Orlíku. Příběh jejich výstavby a fungování vypráví prostřednictvím historických obrazových materiálů, které odrážejí perspektivu různých dobových aktérů. Zdánlivě úzké regionální téma tak propojuje s obecnějšími otázkami vnímání, znázorňování a využívání vodního živlu v průběhu druhé poloviny 20. století.



Machková, Z. – Wohlmuth Markupová, Jana – Mücke, Pavel – Vilímek, Tomáš – Zítek, A.: *Havel na Hrad. Příběh roku 1989*. Praha: Národní archiv, 2023. 210 s. ISBN 978-80-7469-120-1

Publikace rekonstruuje cestu Václava Havla od vůdce disentu po československého prezidenta je zároveň dokumentací konce socialismu a počátků obnovy demokracie.



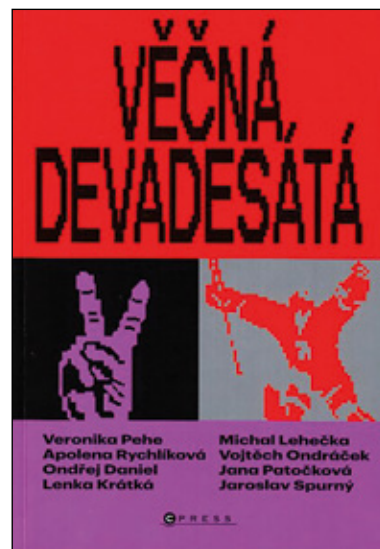
Masařík, F. – Maršálek, Zdenko (ed.): *Konec války a začátek míru. Rok 1945 z deníkových záznamů pamětníka.* Praha: Academia, 2023. 709 s. Paměť, 132. ISBN 978-80-200-3260-7

Kniha je odborně editovaným výňatkem z deníků důstojníka justiční služby za únor až srpen 1945. Paměti jsou situovány do Prahy v klíčovém období konce druhé světové války a osvobození. Zápisky jsou cenné pro zachycení každodennosti života v protektorátní Praze a v hektické době těsně po osvobození. Dokumentární hodnotu má zvláště osobní pohled na proslulý nálet v únoru 1945 a na dny květnového povstání, které ho se autor osobně zúčastnil. Publikace je doplněna řadou fotografií, dvěma úvodními texty, ediční poznámkou a medailony rodiny autora.



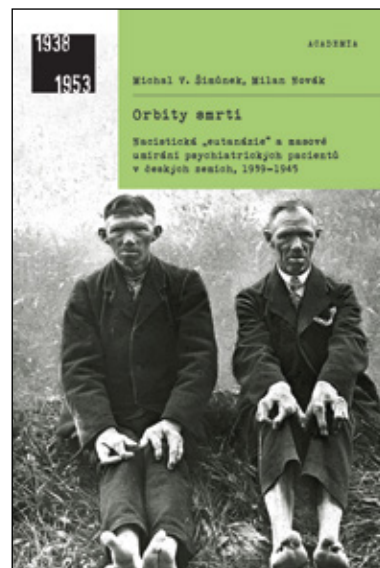
Pehe, Veronika – Rychlíková, A. – Daniel, O. – Krátká, Lenka – Lehečka, M. – Ondráček, V. – Patočková, J. – Spurný, J.: *Věčná devadesátá. Proměny české společnosti po roce 1989.* Brno: CPress, 2023. 271 s. ISBN 978-80-264-4965-2

Kniha ukazuje, jak se česká společnost v devadesátých letech měnila, co nového přinesly politické, ekonomické a společenské události po listopadu 1989, a kde naopak můžeme vidět někdy až překvapivé kontinuity s érou komunistické nadvlády. V jedenácti tematických kapitolách se autoři zaměřují na obecné i konkrétní příběhy podnikání, bydlení, občanské společnosti, sportu, kultury, médií ad. O své vzpomínky a postřehy se v rozhovorech dělí odborníci i pamětníci. Společně ukazují, že devadesátá léta nebyla jen divokou dobou bezvýhradné svobody, nelichotivých účesů, nepadnoucích sak či epochou kriminálního temna. Byla ještě mnohým dalším – i proto jsou ostatně věčná. Právě různorodost, rozmanitost a protichůdnost zkušeností jedinečné dekády tato kniha zachycuje.



Šimůnek, Michal V. – Novák, M.: *Orbity smrti. Nacistická „eutanázie“ a masové umírání psychiatrických pacientů v českých zemích, 1939–1945.* Praha: Academia, 2023. 579 s. 1938–1953, 44. ISBN 978-80-200-3470-0

Práce shrnuje stávající poznatky o plánování a průběhu nacistické „eutanázie“ v českých zemích v období německé okupace a druhé světové války 1939–1945.



2.6 Hlavní vědecké výsledky – výběrová bibliografie

Andělová, Kristina. Existoval chartistický environmentalismus? Charta 77 a reflexe životního prostředí. Soudobé dějiny. Roč. 30, č. 2 (2023), s. 351-384. ISSN 1210-7050

Babička, Martin. A „Right to Sadness“. Late Socialist Environmentalism between Technocracy and Romanticism and the Czech Nature Writer Jaromír Tomeček. Kontradikce/Contradictions. Roč. 6, č. 2 (2023), s. 67-90. ISSN 2570-7485

Bílý, Matěj. „Jak roste nový člověk“. Miloš Jakeš jako regionální komunistický funkcionář (1945–1953). Soudobé dějiny. Roč. 30, č. 1 (2023), s. 15-67. ISSN 1210-7050

Bursík, Tomáš. Agenda stížností a podání občanů na ministerstvo vnitra v padesátých letech 20. století pohledem tohoto rezortu. Ze studnice informací. Příspěvek k problematice stížností v komunistickém Československu. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2023 (Pažout, J.; Vilímek, T.), s. 76-103. ISBN 978-80-7494-649-3

Čapková, Kateřina – Bryant, Chad – Dumitru Diana. Undone from Within: The Downfall of Rudolf Slánský and Czechoslovak-Soviet Dynamics under Stalin. The Journal of Modern History, Volume 95, Number 4, December 2023

Fikarová, Lucie. Transformace české předlistopadové alternativní rockové hudby v 90. letech 20. století. České, slovenské a československé dějiny 20. století XVII. Hradec Králové: Gaudeamus, 2023 (Hrušková, K.; Nykodým, D.; Seiner, J.), s. 89–97. ISBN 978-80-7435-904-0

Gjuričová, Adéla – Colla, Marcus. 1989. The Chronopolitics of Revolution. History and Theory. Roč. 62, č. 4 (2023), s. 45–65. ISSN 0018-2656. E-ISSN 1468-2303

Gjuričová, Adéla. Campaigning Europe. The Czech Parliamentary Elections of 2002. Príspevky za novejšo zgodovino. Roč. 63, č. 2 (2023), s. 44–57. ISSN 0353-0329

Gjuričová, Adéla. Communist History Reloaded. From Digital Utopia to Lost Historical Consciousness. VIEW Journal of European Television History and Culture. Roč. 12, č. 23 (2023), s. 86–89. ISSN 2213-0969

Gjuričová, Adéla. Eastern Enlargement, or an All-European Transformation? Príspevky za novejšo zgodovino. Roč. 63, č. 2 (2023), s. 8-9. ISSN 0353-0329

- Gjuričová, Adéla. *Intervista / Storica*. Alexander Dubček. *Ritratto a più voci dell'eroe della Primavera di Praga*. Prague: Progetto RC, 2023 – (Gasparini, A.; Picheca, G.), s. 141–151. ISBN 978-80-905306-4-5
- Holečková, Marta Edith – Pehe, Veronika. *Anatomie jedné další zdrženlivosti. Dokumenty Charty 77 k zemím třetího světa. Soudobé dějiny*. Roč. 30, č. 2 (2023), s. 414–442. ISSN 1210-7050
- Holub, Ondřej. *Czech Intellectual Jiří Němec and Austrian Left Catholicism Thought*. *Forum Historiae*. Roč. 17, č. 2 (2023), s. 28–39. ISSN 1337-6861
- Holub, Ondřej. *Marxistická eschatologie a tendence věd o člověku v poststalinském Československu. Historie – Otázky – Problémy*. Roč. 15, č. 1 (2023), s. 72–84. ISSN 1804-1132. E-ISSN 2336-6672
- Hudek, Adam. *Intervista / Storico*. Alexander Dubček. *Ritratto a più voci dell'eroe della Primavera di Praga*. Prague: Progetto RC, 2023 – (Gasparini, A.; Picheca, G.), s. 173–186. ISBN 978-80-905306-4-5
- Hudek, Adam. *Národný komunizmus v strednej a východnej Európe. Stredná Európa v premenách času. Štúdie k sociálnym dejinám*. Vol. 1. Bratislava: VEDA, 2023 – (Hurbanič, M.; Ivančík, M.; Zupka, D.), s. 485–498. ISBN 978-80-224-2031-0
- Hudek, Adam. *Teória a realita socialistického štátu. Stredná Európa v premenách času. Štúdie k sociálnym dejinám*. Vol. 1. Bratislava: VEDA, 2023 – (Hurbanič, M.; Ivančík, M.; Zupka, D.), s. 305–322. ISBN 978-80-224-2031-0
- Hudek, Petra. *Boj po vojne. Ideologické boje na pamätníku 1. Československého armádneho zboru na Dukle. História zadnými dverami 5. Nezvyčajné príbehy zo slovenských a svetových dejín*. Bratislava: Veda, 2023, s. 484–498. ISBN 978-80-224-2027-3
- Hudek, Petra. *The Legislative Framework for the Protection of Communist-era Monuments after 1989 in Czechoslovakia. Mnemonic Governance. Politics of History, Transitional Justice and the Law*. Lausanne: Peter Lang, 2023 – (Kaim, M.; Horonziak, S.), s. 131–146. *Studies in History, Memory and Politics*, 48. ISBN 9783631889565
- Hudek, Petra. *Kam zmizli sochy Lenina a Gottwalda? Premena československého verejného priestoru po roku 1989. Historický časopis*. Roč. 71, č. 1 (2023), s. 115–145. ISSN 0018-2575
- Kocian, Jiří. *Odešel Karel Kaplan. Vzpomínka na zakladatelskou osobnost výzkumu historie komunistického Československa (28. srpna 1928 Horní Jelení – 12. března 2023 Praha). Česko-slovenská historická ročenka*. Roč. 25, č. 2 (2023), s. 227–229. ISSN 1214-8334

Kocian, Jiří. Českoslovenští národní socialisté v kontextu systémových přeměn po roce 1945. *Historia amica mea : sborník příspěvků k poctě profesorky Ireny Korbelářové*. Opava: Slezská univerzita, 2023 – (Matejko-Peterka, I.), s. 284-305. ISBN 978-80-7510-571-4

Kovařík, David. Dokumentace a prezentace zaniklých sídel v českých zemích (na příkladu výstavy Zaniklá sídla Moravy a Slezska). *Museologica Brunensia*. Roč. 12, č. 1 (2023), s. 75-85. ISSN 1805-4722

Kovařík, David – Kreisslová, S. Příběh Vysoké školy zemědělské na pozadí tzv. velkých dějin. *Zemědělské etudy. Proměny Vysoké školy zemědělské v pamětnických reflexích*. Praha: Dokořán, 2023 – (Kreisslová, S.), s. 25-76. Bod. ISBN 978-80-7675-125-5

Kovařík, David – Kreisslová, S. Příběh knihy. Metodologicko-teoretické pozadí, pramenná základna a ediční poznámky. *Zemědělské etudy. Proměny Vysoké školy zemědělské v pamětnických reflexích*. Praha: Dokořán, 2023 – (Kreisslová, S.), s. 15-23. Bod. ISBN 978-80-7675-125-5

Loučová, Petra. „An Attempt to Look Out of the Ecological Depression.“ *Samizdat and Alternative Ecological Journalism in Communist Czechoslovakia, 1969–1989*. *Physis*. Roč. 58, č. 2 (2023), s. 361–396. ISSN 0031-9414

Loučová, Petra. „An Attempt to Look Out of the Ecological Depression.“ *Samizdat and Alternative Ecological Journalism in Communist Czechoslovakia*. *Physis*. Roč. 58, č. 2 (2023), s. 361-396. ISSN 0031-9414

Loučová, Petra. „Odlétají vlaštovice“. *Badatelská vzpomínka na Martina Dyrynka*. In: Karel Dyrynk – Martin Dyrynk. *Zasloužili se o krásnou knihu*. Praha: Spolek českých bibliofilů, 2023 – (Erhart, G.; Hynek, F.), s. 42-48. ISBN 978-80-907870-8-7

Maršálek, Zdenko. „Copak kdyby se něco semlelo a já se ani nenaobědval?“ *Jedinec ve velkých dějinách. Konec války a začátek míru. Rok 1945 z deníkových záznamů pamětníka*. Praha: Academia, 2023 – (Masařík, F.), s. 19-28. *Paměť*, 132. ISBN 978-80-200-3260-7

Olšáková, Doubravka – Mrozek, B. Die Katzendreckgestank-Affäre. *Grenzüberschreitende Geruchskonflikte zwischen der Bundesrepublik, der ČSSR und der DDR 1976 bis 1989. Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte*. Roč. 71, č. 2 (2023), s. 311-349. ISSN 0042-5702

Olšáková, Doubravka. Popularizace vědy pod kontrolou (1952-1989). *Československý časopis*

Olšáková, Doubravka. Cesta do tajů vědeckého ateismu. Film ve službách nenásilné indoktrinace. *Cesta do pravěku. Dobrodružná věda*. Praha: Academia, 2023, s. 159-175. *České kino*, 2. ISBN 978-80-200-3318-5

Pažout, Jaroslav. Strana a stát mají jen jednu disciplínu. Dopis předsednictva ÚV KSČ z února 1983 k prohloubení účinnosti boje proti porušování zásad socialistické zákonnosti, morálky a disciplíny. Ze studnice informací. Příspěvek k problematice stížností v komunistickém Československu. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2023 – (Pažout, J.; Vilímek, T.), s. 196-257. ISBN 978-80-7494-649-3

Průchová Hrůzová, Andrea. From Ruptures to Continuities: Czechoslovak Cultural Heritage in Non-Fiction Cinema 1948-1956. *Studies in Eastern European Cinema*. 7. 6. 2023 (2023). ISSN 2040-350X

Rameš, Václav. Individual Service Providing as an Economic Practice in Late Communist Czechoslovakia. *Moderní dějiny*. Roč. 31, č. 2 (2023), s. 207-230. ISSN 1210-6860

Roubal, Petr – Moravčíková, H. The Parks of Culture and Leisure in Prague and Bratislava. The Story of a Transition. *Architektúra a urbanizmus*. Roč. 57, 3/4 (2023), s. 192-223. ISSN 0044-8680

Smetana, Vít. Milan Hauner – jedinečný historik mezinárodních vztahů. *Soudobé dějiny*. Roč. 30, č. 2 (2023), s. 651-660. ISSN 1210-7050

Spurný, Matěj – Roubal, Petr – Moravčíková, H. – Szalay, P. In Search of Postmodern City. Urban Changes and Continuities in East Central Europe between Late Socialism and Capitalism (1970–2000). *Architektúra a urbanizmus*. Roč. 57, 3/4 (2023), s. 158-161. ISSN 0044-8680

Spurný, Matěj. The Anatomy of Privatization. The Genealogy and Practice of Postsocialist Transformation of Housing in Bratislava. *Architektúra a urbanizmus*. Roč. 57, 3/4 (2023), s. 224-247. ISSN 0044-8680

Studený, Luboš. Die Prognostik als Weg aus der Krise. Das Institut für Prognostik der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften als Instrument zur Krisenüberwindung. *Wissenskrisen – Krisenwissen. Zum Umgang mit Krisenzuständen in und durch Wissenschaft und Technik*. Bielefeld: transcript, 2023 – (Engelschalt, J.; Lemberg, J.; Maibaum, A.; Rothenhäusler, A.; Wiegand, M.), s. 179–194. ISBN 978-3-8376-6160-6

Suk, Marek. „Dílňa“ Charty 77. *Soudobé dějiny*. Roč. 30, č. 2 (2023), s. 385-413. ISSN 1210-7050

Suk, Jiří. Prison: vězení. Václav Havel's Meanings. His Key Words and Their Legacy. Prague: Karolinum Press, 2023 – (Danaher, D.; Williams, K.), s. 126-161. Václav Havel series. ISBN 978-80-246-4941-2

Suk, Jiří. Za antibyrokratickou revoluci. Čeští revoluční socialisté v exilu i doma. Pro nás dějiny nekončí. Politická práce a myšlení českého levicového exilu (1968-1989).

Praha: Argo, 2023 – (Andělová, K.; Suk, J.; Zahradníček, T.), s. 121-221. Historické myšlení, 93. ISBN 978-80-257-4229-7

Šimůnek, Michal V. – Czech, H. – Hildebrandt, S. – Reis, S. P. – Chelouche, T. – Fox, M. – González-López, E. – Lepicard, E. – Ley, A. – Offer, M. – Ohry, A. – Sachse, C. – Siegel, S. J. – Teicher, A. – Uzarczyk, K. – Villiez, A. von – Wald, H. S. – Wynia, M. K. – Roelcke, V. The Lancet Commission on Medicine, Nazism, and the Holocaust. Historical Evidence, Implications for Today, Teaching for Tomorrow. The Lancet. Roč. 402, č. 10415 (2023), s. 1867-1940. ISSN 01406736

Šimůnek, Michal V. – Hossfeld, U. – Levit, G. Moscow 1955. Visiting Trofim D. Lysenko at the V. I. Lenin Academy of Agricultural Sciences. Folia Mendeliana. Roč. 59, č. 1 (2023), s. 25-39. ISSN 0085-0748

Šimůnek, Michal V. – Mielewicz, M. – Vollmann, J. – Moll-Mielewicz, J. – Hossfeld, U. Ein verkanntes Genie? Mendels Entdeckungen und ihre Bedeutung für Pflanzenzüchtung und Grüne Revolution. Naturwissenschaftliche Rundschau. Roč. 76, č. 7 (2023), s. 362-369

Šimůnek, Michal V. – Mielewicz, M. – Hossfeld, U. Letter to the Editor: Do We Really Have to Rephrase Two of the Most Sensitive Periods in the Early History of Genetics? Folia Mendeliana. Roč. 59, č. 2 (2023), s. 23-31. ISSN 0085-0748

Šimůnek, Michal V. – Mielewicz, M. – Hossfeld, U. On a possible Dating of Mendel's Notes and Knowledge on Meteorology. Folia Mendeliana. Roč. 59, č. 2 (2023), s. 19-23. ISSN 0085-0748

Šimůnek, Michal V. „... před areopagem učenců z celého světa“: tzv. Zollschanova akce (Zollschan-Aktion) mezi vědou, diplomacií a politikou, 1933–1938. Za rovnocennost evropských plemen. Československá antropologie tváří v tvář rasismu a nacismu. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., 2023, s. 76–129. ISBN 978-80-7285-278-9

Šimůnek, Michal V. – Novák, M. Medicína a zdravotnictví v době okupace a války (1938–1945). Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Lékařství. Praha: Paseka, 2023 – (Černý, K.; Svobodný, P.), s. 400–421. ISBN 978-80-7637-331-0

Šmidrkalová, Michaela. Atoms for Socialism. The Birth of a Czechoslovak-Soviet Nuclear Utopia. Journal of Cold War Studies. Roč. 25, č. 3 (2023), s. 112-141. ISSN 1520-3972. E-ISSN 1531-3298

Taterová, Eva. Diplomatic Position of Czechoslovakia in the Arab World in the Late 1940 s. Revista Română de Studii Eurasiatice. Roč. 19, 1/2 (2023), s. 267-284. ISSN 2247-4536

Taterová, Eva. Jomkupurská válka perspektivou československé diplomacie. Vojenské rozhledy = Czech Military Review: teoretický časopis Armády České republiky. Roč. 32, č. 4 (2023), s. 3–23. ISSN 1210-3292

Tomek, Prokop. Stížnosti na Sovětskou armádu aneb jak si stěžovat a nenarazit. Ze studnice informací. Příspěvek k problematice stížností v komunistickém Československu. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2023 – (Pažout, J.; Vilímek, T.), s. 104-110. ISBN 978-80-7494-

Tůma, Oldřich. Intervista / Storico. Alexander Dubček. Ritratto a più voci dell'eroe della Primavera di Praga. Prague: Progetto RC, 2023 – (Gasparini, A.; Picheca, G.), s. 125-139. ISBN 978-80-905306-4-5

Vachková, Iva. Proč a jak pracovat se stížnostmi československých občanů ve škole. Ze studnice informací. Příspěvek k problematice stížností v komunistickém Československu. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2023 – (Pažout, J.; Vilímek, T.), s. 302-312. ISBN 978-80-7494-649-3

Vilímek, Tomáš. Fenomén stížností v komunistickém Československu. Ze studnice informací. Příspěvek k problematice stížností v komunistickém Československu. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2023 – (Pažout, J.; Vilímek, T.), s. 14-74. ISBN 978-80-7494-649-3

2.7 Významné akce, které pracoviště pořádalo

Město – majetek – moc. Regiony v Československu na přelomu 80. a 90. let 20. století. Pracovní setkání realizované ve spolupráci s Ústavem dějin umění AV ČR, v. v. i., Praha, 13. 4. 2023.

Pracovní setkání tvořily krátké příspěvky informující o zaměření, otázkách a průběžných závěrech probíhajících výzkumů oslovených badatelů a badatelek, následované delší diskusí. Akce se konala s podporou Strategie AV21, program č. 23 „Město jako laboratoř změny; stavby, kulturní dědictví a prostředí pro bezpečný a hodnotný život“.

Erschließen, bewahren, gestalten? Zielsetzungen und Folgen staatlicher Strukturpolitik in den (tschecho-)slowakischen und österreichischen Bergregionen nach 1945. Přednáška Martina Zückerta pořádaná ve spolupráci s Collegiem Carolinem, DHI Warschau, Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa (GWZO), Praha, 18. 4. 2023

Ekologie a protest: Environmentální témata a nonkonformní sociální hnutí v českém a československém kontextu. Diskusní workshop, Praha, 20. 4. 2023.

Diskusní workshop v rámci výzkumného projektu „Věda a emoce: Promýšlet environmentální hnutí za komunismu v Československu v 70. – 80. letech 20. století“ podpořeného Grantovou agenturou ČR. Tématem setkání bylo formování a kontinuita ekologických sociálních hnutí před a po roce 1989 a možnosti jejich výzkumu z antropologického a historického pohledu včetně možnosti využití nových technologií (digital humanities).

Poles as „Enemies of the People“ – the Polish Operation of the NKVD in 1937–1938. Přednáška Tetiany Kovalenko pořádaná ve spolupráci s Historickým ústavem Slovenské Akademie věd a Polským institutem v Praze, Praha, 25. 4. 2023.

Polská operace NKVD byla součástí politiky velkého teroru v SSSR v letech 1937–1938. Stala se největší z národních operací NKVD. Teror dosáhl kvalitativně nové úrovně, tj. provádění národnostních represí, kdy základem pro zatčení a poté často i popravu osoby byl pouze její národnostní původ, přítomnost příbuzných v Polsku nebo právě kontakty s Poláky. Členové rodin těchto „nepřátel lidu“ byli také odsouzeni na základě nepodložených obvinění z kontrarevoluční činnosti a stali se tak oběťmi teroru. Během polské operace NKVD bylo odsouzeno asi 140 tisíc osob, z toho 111 091 k trestu smrti. Za těmito čísly se skrývají zlomené osudy celých rodin. Úplné odtajnění ukrajinských archivních dokumentů umožnilo studovat průběh a důsledky této cílevědomé kampaně vyhlazování polského obyvatelstva. V příspěvku budou analyzovány specifika polské operace NKVD v Charkovské oblasti.

Humour as a weapon in crisis and war. Přednáška Tetiany Kovalenko pořádaná ve spolupráci s Historickým ústavem Slovenské Akademie věd a Leibnitz-Institute for History and Culture of eastern Europe (GWZO), Praha, 26. 4. 2023.

Internetové memy o rusko-ukrajinské válce, jejíž plnohodnotné období začalo 24. února 2022, se na internetu rychle rozšířily. Jsou důležité? Jaký vliv mají memy ve veřejném prostoru a na veřejné mínění? Jakým způsobem se podílejí na procesu formování historické paměti a vytváření nových historických symbolů? Dochází k interakci memů s politikou a lze je považovat za zbraň v době války? Na tyto otázky odpoví Dr. Tetiana Kovalenko (Uni Kharkhov – DHI Varšava) na základě analýzy veřejně dostupných stránek a kanálů ukrajinských úředníků, dobrovolníků a občanských aktivistů především na Facebooku a Telegramu. Dr. Petra Hudek (ÚSD AV ČR, HÚ SAV) naváže reflexí o Humoru v ulicích československých měst po sovětské okupaci Československa v roce 1968. Na závěr vystoupí doc. Petr Janeček (FF UK, CSPK) a přidá několik teoretických úvah o roli Humoru ve společenských krizích. Bude následovat debata s publikem.

The Politicization of Xenophobia in Transatlantic Contexts: Past and Present. Mezinárodní konference pořádaná ve spolupráci s University of Alabama at Birmingham a Romani Studies program at the CEU in Vienna, Praha, 18. – 19. 5. 2023.

Cílem konference byla diskuze o politizované xenofobii v minulosti a dnes. Příspěvky nabídly srovnání například mezi xenofobními hnutími ve třicátých letech 20. století a dnes nebo nové pohledy na nadnárodní xenofobii, zejména na protiromský, protičernošský a protižidovský rasismus.

National Communism in Socialist Federations. Mezinárodní konference pořádaná ve spolupráci se Study Centre for National Reconciliation v Lublani, Praha, 14. 9. 2023

Nacionalismus nebyl komunismu nikdy cizí. Ve většině socialistických diktatur představoval nacionalismus vítaný zdroj ideologické legitimizace, zejména v době, kdy komunistické režimy ztrácely přitažlivost pro širokou veřejnost. Pro značnou část komunistických stranických elit a marxistických intelektuálů byl nacionalismus podstatnou součástí jejich ideologické sebeidentifikace. V mnohonárodnostních komunistických státech a/nebo socialistických federacích byly komplikované vztahy mezi komunistickou ideologií a nacionalismem obzvláště patrné. Různé národní komunismy soupeřily nebo koexistovaly mezi sebou a se státem podporovanými nadnárodními koncepty, jako byl československý a sovětský patriotismus. Interakce mezi federálními strukturami a národním komunismem byly proto hlavním tématem semináře.

Město jako laboratoř změny: 3. fórum Strategie AV21. Pracovní setkání pořádané ve spolupráci s Ústavem dějin umění AV ČR, v. v. i., Praha, 21. 9. 2023.

Mezioborová diskuse průběžných výsledků programu Strategie AV21 „Město jako laboratoř změny; stavby, kulturní dědictví a prostředí pro bezpečný a hodnotný život“. V tematických blocích se setkali badatelé a badatelky **ústavů Akademie věd a významných univerzitních pracovišť** a otevřeli řadu nových témat souvisejících s hospodařením měst, bydlením i ekologickými výzvami, nově např. týkajících se procesů deindustrializace v kontextu ekonomické transformace, vztahu politického rozhodování a památkové péče či etnických a socioekonomických faktorů při adaptaci na ekonomické i klimatické výzvy

Precarious Constitutionalism: The Ambiguities of Liberal Orders and the Rise of Illiberalism in Central Europe and Latin America. Mezinárodní konference pořádaná ve spolupráci se Střediskem Ibero-amerických studií FF UK, Praha 12. – 13. 10. 2023.

Konference se věnovala vysoce aktuálním výzvám kladeným před současné demokratické státy, jimiž jsou nová populistická hnutí i vnitřní proměny některých tradičních politických subjektů, které do veřejného diskursu a vládních politik stále silněji vnášejí pochybnosti o legitimitě základních demokratických práv a institucí, funkci veřejných médií či například o pozici vědy ve společnosti. Koncept konference stavěl tradiční pojmy demokratických systémů – lidská práva, svobodu vyznání apod. – do vztahu k historickým příkladům autoritářských systémů i současným projektům takzvané neliberální demokracie, a to – poprvé od zkoumání přechodů k demokracii v období těsně po roce 1989 – v komparaci střední Evropy a Latinské Ameriky. Z této historické a transnacionální perspektivy byly zcela nově nahlédnuty jak některé aktuální politické agendy, jako jsou omezování práva na potrat, tak i produktivní pojmy historické analýzy jako historická paměť či ústavní imaginace.

The Italian Communist Party and Late Stalinism, 1944–1956. Přednáška Marka Gilberta pořádaná ve spolupráci s Ústavem politologie FF UK a Německým historickým institutem ve Varšavě, Praha, 22. 11. 2023.

Historik Mark Gilbert je profesorem na Johns Hopkins School of Advanced International Studies v Bologni. V nakladatelství Penguin vychází jeho nová kniha *Italy Reborn: From Fascism to Democracy*, imponující obraz poválečného budování demokracie v Itálii a úlohy politických stran, včetně Italské komunistické strany. Pro svou pražskou přednášku vybral téma ideových a mocenských poměrů v Italské komunistické straně ve 40. a 50. letech 20. století. Představil v ní mimo jiné i dokumenty, jež dokládají dosud neznámé kontakty mezi vysokými funkcionáři Itálie a středoevropských komunistických stran. Tyto nové výklady problematizují obvyklý obraz éry pozdního stalinismu.

2.8 Vzdělávací činnost

Ústav pro soudobé dějiny dlouhodobě spolupracuje s vysokými školami; na pedagogické činnosti v bakalářských, magisterských i doktorských programech vysokých škol se podílí téměř dvě desítky pracovníků a pracovníc ústavu. Participují také v orgánech vysokých škol – ve vědeckých radách univerzit, fakult či v oborových radách doktorských studijních programů.

Pracoviště mělo v roce 2023 uzavřeny tři dohody o spolupráci při uskutečňování doktorského studijního programu: 1) Moderní dějiny s Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy; 2) Židovská studia s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy a 3) Evropské soudobé kulturní dějiny s Fakultou humanitních studií UK.

V roce 2023 byla uzavřena smlouva o zřízení společného pracoviště s názvem Centrum urbánních studií a vzájemné spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a Filozofickým ústavem AV ČR, v. v. i. Ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a Filozofickým ústavem AV ČR, v. v. i. má pracoviště vedle výzkumných projektů rovněž usilovat o akreditaci nového doktorského programu.

Rozsáhlá je participace výzkumných pracovníků a pracovníc ústavu na výuce pregraduální. Vedle fungování druhého společného pracoviště s Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy (Institut mezinárodních studií) se jedná o výuku a přednáškovou činnost také na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Masarykově univerzitě v Brně, Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, Univerzitě v Hradci Králové, Technické univerzitě Liberec, Západočeské univerzitě v Plzni nebo Slezské univerzitě v Opavě. V roce 2023 se pracovníci a pracovníce Ústavu podíleli na výuce 84 předmětů (přednášek, seminářů, cvičení, vedení závěrečných prací) v bakalářských a magisterských programech a na výuce 19 předmětů v rámci doktorských studijních programů.

Pracovníci a pracovníce Ústavu se zapojují také do vzdělávání na základních a středních školách, zejména ve formě workshopů a tematických přednášek, či účasti v porotách středoškolských soutěží (např. Dějepisná soutěž studentů českých a slovenských gymnázií nebo Příběhy našich sousedů). V roce 2023 jsme se zapojili do 16 akcí určených základním a středním školám.

2.9 Činnost pro praxi

V roce 2023 měl Ústav svou zástupkyni v oblasti státní vědní politiky. PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D., je členkou **Rady pro výzkum, vývoj a inovace**, v níž působí jako zpravodajka agendy Lidé ve vědě, zabývající se podmínkami vědců a vědkyň a rovností příležitostí v českém výzkumném prostoru, a agendy Národní priority orientovaného výzkumu.

Aplikační zaměření měly dva projekty účelové podpory, jejichž příjemcem byl Ústav. Výsledkem projektu TAČR **Demokratická revoluce objektivem Dagmar Hochové: Zpřístupnění unikátní fotodokumentace z let 1989–1992**, v němž Ústav spolupracoval s Moravskou galerií v Brně, byla digitalizace, uspořádání a popis více než 200 tisíc položek pozůstalosti významné české fotografky a její zpřístupnění ve veřejné elektronické databázi. V červnu a červenci 2023 byla rovněž uspořádána tematická výstava Parlamentní dění objektivem poslankyně ČNR Dagmar Hochové v galerii Věda a umění v budově Akademie věd.

Ze tří podaných návrhů projektů v rámci soutěže NAKI III (program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity) získalo pracoviště podporu pro projekt **Služba vlasti jako zdroj národní identity. Identifikace, dokumentace a prezentace historických pramenů k institutu povinné vojenské služby v českých zemích (1868–2004)**. Cílem projektu je identifikovat, dokumentovat a prezentovat různorodé typy historických pramenů k dějinám institutu povinné vojenské služby v českých zemích v letech 1868–2004. Výstupem bude specializovaná, odborná a veřejně přístupná elektronická informační databáze, která nabídne podrobnou chronologii povinné vojenské služby v kontextu dobových politických, sociálních a kulturních rámců, unikátní výkladový slovník (včetně jazykového, tj. vojenského slangu).

Ve sledovaném období se Ústav zapojil do řešení projektu **VISITIS** společnosti Prague City Tourism, a.s. Prostřednictvím pracovníků našeho Ústavu bylo poskytnuto expertní poradenství v oblasti cestovního ruchu v Praze a ve spolupráci s dalšími ústavu Akademie věd byl proveden společenskovědní a humanitní výzkum s cílem vytvoření výzkumné zprávy obsahující identifikaci a charakteristiku skupin kultivovaných turistů z deseti vybraných zemí a identifikaci témat/narativů různých typů vazeb mezi těmito zeměmi a Prahou. Do oblasti spolupráce se státní a veřejnou sférou spadá rovněž projekt **Dokumentace slovenských hrobů v Praze** jako pramen ke studiu historie slovenské menšiny v Praze a další aktivity pro Dům národnostních menšin v Praze.

2.10 Popularizační činnost

Pracovníci a pracovnice Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, v. v. i., ve spolupráci s médii (rozhlasem, televizí, internetovými zpravodajskými servery i tištěnými médii) významným způsobem participují na popularizačních aktivitách v oblasti moderních a soudobých dějin. V roce 2023 se jednalo celkem o 162 nejrozličnějších mediálních výstupů: 56 rozhlasových vystoupení, 38 pro online média, 4 pro tisk, 49 pro televizi a 15 podcastových relací. Pravidelně jsou pracovníci a pracovnice ÚSD zváni do komentovaných zpravodajských relací a rozhlasových a televizních pořadů, např. Historie.cs či Studia ČT24.

Výstavy

Parlamentní dění objektivem poslankyně Dagmar Hochové: Česká národní rada ve fotografiích z let 1990–1992. Výstava zcela unikátního souboru fotografií od Dagmar Hochové, která vznikla ve spolupráci s Kanceláří Poslanecké sněmovny PČR a Moravskou galerií v Brně, Praha, Galerie vědy a umění, 21. 6.–18. 8. 2024

Dagmar Hochová (1926–2012) byla česká dokumentární, portrétní a reportážní fotografka. Pracovala jako fotografka na volné noze pro obrazové časopisy i knižní nakladatelství. V roce 1990 byla za Občanské fórum zvolena poslankyní České národní rady. Během dvou let, které strávila v poslanecké lavici,



pořídila snímky, které se od běžných politických fotografií liší jedinečným propojením političky a profesionální umělkyně v jedné osobě. „Jako poslankyně nebyla odkázána na místa pro fotografie. Bez dovolení fotila z poslanecké lavice, fotila na poradách politických klubů, v kuloárech, na soukromých oslavách. Pomáhalo jí, že po desetiletí patřila do pražské umělecké společnosti a že klíčoví lidé nové politické scény jí dobře znali a měli k ní důvěru,“ vysvětluje Tomáš Zahradníček, který se podílí na digitalizaci celé fotografické sbírky Dagmar Hochové a dodává: „Fotografie tak přinášejí zcela nový materiál pro analýzu procesů parlamentní i národní emancipace, jakož i propojování sfér politiky a umění.“

Obraz národnostních menšin v regionech. Dům národnostních menšin, Praha, únor 2023 a Krajská vědecká knihovna v Liberci, Liberec, 12. 3.–31. 3. 2023.

Výstava vytvořená ve spolupráci s Dokumentačním a muzejním střediskem slovenské menšiny v ČR v projektu NAKI „Právní, historické a společenskovední postavení nových a tradičních menšin v České republice“ Je věnovaná národnostním menšinám ve vybraných pohraničních regionech Čech, Moravy a Slezska. Regiony, nazývané také v minulosti Sudety, reprezentuje Chebsko, Tachovsko, Šumpersko a Krnovsko. Zasáhla je poválečná výměna původního obyvatelstva za nové osídlence z různých částí Čech a Slovenska, včetně imigrantů ze zahraničí. Lidé národnostních menšin, jejich kulturní rysy a tradice jsou náplní výstavy a výzvou pro připravovanou obdobnou výstavu o národnostních menšinách Liberecka.



Týden Akademie věd ČR a Veletrh vědy

Stejně jako v předchozích letech se i v roce 2023 pracoviště v týdnu od 6. do 12. listopadu aktivně zapojilo do Týdne Akademie věd ČR. Celý týden probíhaly v Praze přednášky, exkurze a panelové diskuse nad badatelskými tématy i publikačními výstupy. Uskutečnila se také veřejností velmi oblíbená a hojně navštěvovaná exkurze na pracovišti ve Vlašské a nově exkurze po pamětních místech v pražské čtvrti Spořilov či v Brně. Jedna z přednášek proběhla také v Táboře.

V roce 2023 se pracoviště rovněž účastnilo červnového Veletrhu vědy v PVA EXPO Praha Letňany. Na stánku si návštěvníci a návštěvnice mohli připomenout některé z důležitých milníků československých soudobých dějin a seznámit se nejen s řadou zajímavých projektů řešených na ÚSD, ale prostřednictvím online výstavy Rámování rekonstrukce také s vizuální historií obnovy poválečné Evropy. Připraveny byly i oblíbené výukové simulace „Attentat 1942“ a „Svoboda 1945: Liberation“, přibližující dobu nacistické okupace i poválečného odsunu.





V květnu 2023 byl Ústav pro soudobé dějiny součástí společného stánku Akademie věd – humanitní a společenské vědy na veletrhu Svět knihy, který se konal na Výstavišti Praha a v prosinci se zapojil do Knižního výprodeje odborné literatury, který pořádal Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

Pravidelné semináře

Ústav pravidelně organizuje dva cykly tematických seminářů, které jsou otevřené odborné i širší veřejnosti – badatelský seminář k soudobým dějinám a seminář k moderním židovským dějinám. Semináře k moderním židovským dějinám pracoviště pořádá od roku 2013, od roku 2021 ve spolupráci s Masarykovým ústavem a Archivem Akademie věd ČR, v. v. i., a s Pražským centrem židovských studií při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.



V rámci badatelského semináře byla reflektována nejrůznější témata, která odrážela jak některé badatelské či publikační projekty, tak aktuální potřebu diskuse. Proběhlo dvanáct seminářů k následujícím tématům: Levicové směry v českém exilu – institucionální a myšlenkový vývoj 1968–1989; Cenzura v pozdně socialistickém Československu; Všechno se nám hroustí. Rozklad Varšavské smlouvy a počátky nového mezinárodního řádu po konci studené války; Druhý život slovenského národního komunismu po roku 1989. Prejavy kontinuity medzi normalizačným národným komunizmom a etno-populizmom na Slovensku 90. rokov; Jaderná hrozba v USA v padesátých letech 20. století. Plánování civilní obrany a komunikace s veřejností; Rehabilitace obětí politických procesů 1955–1963: poznání nutnosti nebo morální výzva?; Perestrojka v Šamotce. Nad rukopisem knihy o vzniku jednoho státního podniku; Kolektivní paměť a „ublíženost“ z perspektivy mladých Srbů a Čechů; Domesticating Socialist Legality: How Polish Lawyers Experimented with a Tainted Concept; Vzlety a pády: pohled do historie Československých aerolinií v letech 1923–1993; Literatura Romů – nenápadný fenomén doby; Proplétání světů: Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary v období studené války.

Podcasty

Ve snaze výsledky činnosti pracoviště dále šířit a seznamovat s nimi veřejnost využívá ÚSD od roku 2021 také vlastní podcastový kanál (dostupný přes Spotify). Za tímto účelem byl v květnu 2023 spuštěn také Podcast pro soudobé dějiny, zaměřený na oblast nejnovější historie v českém a středoevropském prostředí. Prostřednictvím jedné epizody každý měsíc přibližuje posluchačům a posluchačkám z řad odborné i širší zainteresované veřejnosti nejen projekty, které vědci a vědkyně na

pracovišti řeší, ale i aktuální témata a otázky týkající se výzkumu nejnovějších dějin. Doplnuje tak publikované audiozáznamy z metodologických seminářů k soudobým dějinám. Podcast má ambici témata popularizovat (nikoliv však nutně zjednodušovat) a sloužit jako oborová informační platforma v českém prostředí. Tím se odlišuje od již existujících podcastů s historickou tematikou určitých co nejširší posluchačské základně. V roce 2023 bylo prostřednictvím Spotify, YouTube, Google Podcasts a Apple Podcasts publikováno osm epizod: Politika paměti – Odkaz „Velké vlastenecké války“ v České republice; Manažeri mezi státním socialismem a demokracií; Socialistická justice a její ozvěny po roce 1989; Český levicový exil 1968–1989; Plánování socialistického města: Paměti Blahomíra Borovičky, hlavního architekta Prahy; Jak vzpomínáme na období ekonomické transformace? Příklad Česka a Slovenska; Československo, ČR a arabsko-izraelský konflikt; Když řídí někdo jiný než strana: Komunální správa a místní podniky za socialismu a v 90. letech.

Sociální média

V roce 2023 jsme systematicky spravovali profily na sociálních sítích Facebook, Instagram, Twitter a YouTube. Sociální sítě hrají velkou roli v průběžné propagaci odborných výstupů Ústavu a v informování o činnosti jeho pracovníků a pracovníc. Ke dni 31. prosince 2023 měl Ústav 1447 sledujících na Instagramu, 279 odběratelů na YouTube kanále, 2100 sledujících na Twitteru a 3100 na Facebooku.

Prezentace výstupů

Czechoslovakia and Eastern Europe in the Era of Normalisation, 1969–1989. Uvedení knihy, Praha, Čítárna Kampusu Hybernská, 29. 6. 2023.

Knihu, na které se podíleli také historici z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., představili její editoři Kevin McDermott a Matthew Stibbe.

Představení on-line databáze Svědectví Romů a Sintů. Praha, Studovna ÚSD AV ČR, 20. 9. 2023.

Představení on-line databáze Svědectví Romů a Sintů (www.svedectviromu.cz), unikátního projektu Pražského fóra pro romské dějiny při Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., spuštěné 2. srpna 2023. Diskutovali Kateřina Čapková, Renata Berkyová a další členové a členky týmu.

Největší staveniště Československa: normalizační Praha očima jejího hlavního architekta.

Prezentace knihy Blahomír Borovička. Vzpomínky hlavního architekta Prahy, Praha 11. 10. 2023.

O knize diskutovali autoři Martina Koukalová z Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Petr Roubal z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

2.11 Významná ocenění

V roce 2023 převzali tři pracovníci a pracovnice Ústavu ocenění za svou vědeckou práci: Klára Pine-rová získala cenu Egona Erwina Kische za knihu *Vězení jako zrcadlo společnosti*, Martin Pácha získal ocenění Emerging Scholars Essay Prize za text „The Limits of Religious Plurality: The Pentecostal Movement in Post-Stalinist Czechoslovakia.“ Zveřejněný v časopise *Politics, Religion & Ideology*, 2022/23, a Helena Nosková byla v roce 2023 laureátkou Identifikačního kódu Slovenska udělované-
ho The ARTEM Association under the auspices of European Academy of Sciences and Arts za vědec-
kou a odbornou činnost zviditelňující Slovensko.

3. Další informace

3.1 Hodnocení další a jiné činnosti

V roce 2023 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., nevyvíjel žádnou další či jinou činnost.

3.2 Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce

V roce 2023 neproběhla v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., žádná kontrola hospodaření, z předchozího období nebyla uložena žádná opatření k odstranění nedostatků.

3.3 Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj

Informace požadované dle § 21 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Skutečnosti, které nastaly až po rozvahovém dni a jsou významné pro naplnění účelu výroční zprávy

Po rozvahovém dni nenastaly žádné skutečnosti významné pro naplnění účelu výroční zprávy.

Aktivita v oblasti výzkumu a vývoje

Informace o aktivitách a dosažených cílech v této oblasti jsou zahrnuty v části II. výroční zprávy, která se věnuje hodnocení hlavní činnosti.

Nabytí vlastních akcií nebo vlastních podílů

V roce 2023 nedošlo k nabytí vlastních akcií ani vlastních podílů.

Informace o zahraniční pobočce

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., nemá žádnou pobočku ani jinou část pracoviště v zahraničí.

3.4 Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., bude pokračovat ve svých aktivitách souvisejících se základním výzkumem soudobých českých a československých dějin a dějin vědy, včetně zasazování zkoumané problematiky do širšího mezinárodního kontextu. Vedle iniciace a zapojování se do domácích i mezinárodních projektů a podpory kvalitní odborné diseminace výsledků včetně publikací v předních oborových platformách hodlá Ústav klást nově důraz na systematický kontakt s veřejnou sférou. Transfer znalostí se musí stát nedílnou součástí činnosti pracoviště, a to jak ve smyslu širokého zpřístupňování poznatků veřejnosti, tak ve smyslu expertní práce pro sféru veřejného rozhodování a institucionalizace využívání výsledků ve vzdělávací praxi.

V rovině meziinstitucionální spolupráce a infrastruktury bude pracoviště pokračovat v systematickém plnění úkolů vyplývajících z charakteru instituce jako specializovaného pracoviště pro obor soudobých dějin a dějin vědy a rozvíjet servisní badatelskou činnost (knihovna, dokumentační sbírky, ediční činnost, oborový časopis) a spolupráci s vysokými školami. V roce 2024 je plánováno vyhodnocení a revize činnosti společných pracovišť i strategických spoluprací s vybranými zahraničními partnery.

Na nadcházející rok je rovněž připravována částečná reorganizace ústavu, která přizpůsobí strukturu výzkumných útvarů badatelským prioritám českého a evropského výzkumného prostoru, ale také pracoviště lépe připraví na komplexní hodnocení pracovišť Akademie věd v roce 2025. Bude pokračovat zavádění dalších nástrojů vnitřní komunikace a politiky rovných příležitostí, připravována je revize některých koncepčních a organizačních dokumentů, jako jsou Kariérní řád či Vnitřní mzdový předpis. Další základní dokumenty budou orgány pracoviště novelizovány v návaznosti na úpravy zákona 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích.

Zejména pro vedení pracoviště bude i v následujících letech zásadním úkolem realizace rekonstrukce objektu Hyberská 1000/8. Vedle dohledu nad vlastní stavební realizací a úkony technického dozoru a kontroly bezpečnosti práce, jež jsou předmětem smluv s externími dodavateli, budou dále probíhat jednání a smluvní ukotvování, které umožní zapojení financování z dotačních titulů mimo Akademii věd. Rovněž bude dále postupovat tvorba koncepce využití objektu, jenž má sloužit nejen jako sídlo tří ústavů Akademie věd, nýbrž se má stát významným novým střediskem akademického života ve vnitřní Praze. Objekt tak bude sloužit jak dynamické akademické výměně s dalšími pracovišti AV, tak i propojení akademického výzkumu s působením vysokoškolské komunity i zájmy širší veřejnosti.

Velkou výzvou pro rok 2024 zůstává otázka finančního hospodaření. Na LXII. zasedání Akademického sněmu AV ČR bylo potvrzeno mírné navýšení rozpočtu Akademie věd, které má jistý pozitivní dopad na rozpočet pracoviště, avšak značná část zvýšení bude k pokrytí nákladů pracovišť na energie a další služby. Zaměstnanecká politika chce přesto směřovat k alespoň určité reakci mezd na inflaci

v letech 2022–2023 a podpoře zaměstnanců a zaměstnankyň mladší generace. Střednědobý výhled proto počítá se zvyšováním rozpočtu pracoviště, zároveň však bude volena strategie směřující ke zvyšujícímu se objemu účelového financování, včetně zapojení do výzev Operačního programu Jan Amos Komenský a mezinárodních projektů.

3.5 Aktivita v oblasti ochrany životního prostředí

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., třídí odpad na recyklovatelné materiály (papír, plast, sklo) a používá ekologicky šetrné kancelářské produkty (recyklovaný papír, opakovaná plnění tonerů apod.).

3.6 Aktivita v oblasti pracovněprávních vztahů

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., ke dni 31. 12. 2023 zaměstnával **81 zaměstnanců a zaměstnankyň** (37 žen, 44 mužů), z toho 71 výzkumných pracovníků (28 žen, 43 mužů), přepočteno 52 FTE; 4 pracovnice v knihovně, 5 žen a 1 muž v technickohospodářské správě.

Průměrná mzda činila 45 874 Kč. V průběhu roku 2023 bylo přijato 18 nových zaměstnanců (4 ženy, 14 mužů), pracovní poměr byl skončen s 10 pracovníky (5 ženami, 5 muži), včetně pracovních poměrů realizovaných z účelově určených finančních prostředků.

3.7 Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zpráva dle § 18 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

a) Počet podaných žádostí o informace a počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádostí: 0

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., v roce 2023 neobdržel žádnou žádost o informace ani nevydal žádné rozhodnutí o odmítnutí žádosti.

b) Počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., v roce 2023 neobdržel žádné odvolání proti rozhodnutí.

- c) Opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení: 0

V roce 2023 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., nebyl účastníkem žádného soudního řízení.

- d) Výčet poskytnutých výhradních licencí: 0

V roce 2023 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., neudělil žádnou výhradní licenci.

- e) Počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: 0

V roce 2023 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., neobdržel žádnou stížnost.

4. Přílohy

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

Účetní závěrka

a

Zpráva nezávislého auditora o účetní závěrce

za rok končící 31. prosince 2023

Auditor

interexpert neziskový sektor s. r. o.

INTEREXPERT neziskový sektor s.r.o., Mikulandská 2, Praha 1, 110 00, Tel:+420 224 933 658, Fax:+420 224 934 101
e-mail: secretary@interexpert.cz www.interexpert.cz

Obsah:

Zpráva nezávislého auditora

Účetní výkazy:

Rozvaha

Výkaz zisku a ztráty

Příloha k účetní závěrce

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2023

Zpráva nezávislého auditora

Veřejná výzkumná instituce:	Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.
Právní forma:	Veřejná výzkumná instituce
Sídlo:	Vlašská 355/9, Praha 1, 118 40, Česká republika
Identifikační číslo:	68378114
Rozvahový den:	31.12.2023
Předmět hlavní činnosti:	Předmětem hlavní činnosti ÚSD je vědecký výzkum v oblasti soudobých dějin a dějin vědy. Svou činností ÚSD přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké informace, vydává vědecké publikace (monografie, časopisy, sborníky apod.), poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení a provádí konzultační a poradenskou činnost. Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy a vychovává vědecké pracovníky. V rámci předmětu své činnosti rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně organizování společného výzkumu se zahraničními partnery, přijímání a vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádá vědecká setkání, konference a semináře, včetně mezinárodních, a zajišťuje infrastrukturu pro výzkum. Úkoly realizuje samostatně i ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a odbornými institucemi.

Výrok auditora

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky účetní jednotky, u které hlavním předmětem činnosti není podnikání (dále jen účetní jednotka), sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy k 31.12.2023, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31.12.2023 a přílohy této účetní závěrky, včetně významných (materiálních) informací o použitých účetních metodách.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv, pasiv účetní jednotky k 31.12.2023 a nákladů, výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící k 31.12.2023 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky (KA ČR) pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA) případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovena těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na účetní jednotce nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Ostatní informace uvedené ve výroční zprávě

Ostatními informacemi jsou v souladu s § 2 písm. b) zákona o auditorech informace uvedené ve výroční zprávě mimo účetní závěrku a naši zprávu auditora. Za ostatní informace odpovídá statutární orgán účetní jednotky.

Náš výrok k účetní závěrce se k ostatním informacím nevztahuje. Přesto je však součástí našich povinností souvisejících s ověřením účetní závěrky seznámení se s ostatními informacemi a posouzení, zda ostatní informace nejsou ve významném (materiálním) nesouladu s účetní závěrkou či s našimi znalostmi o účetní jednotce získanými během ověřování účetní závěrky nebo zda se jinak tyto informace nejeví jako významně (materiálně) nesprávné. Také posuzujeme, zda ostatní informace byly ve všech významných (materiálních) ohledech vypracovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Tímto posouzením se rozumí, zda ostatní informace splňují požadavky právních předpisů na formální náležitosti a postup vypracování ostatních informací v kontextu významnosti (materiality), tj. zda případné nedodržení uvedených požadavků by bylo způsobilé ovlivnit úsudek činěný na základě ostatních informací.

Na základě provedených postupů, do míry, jež dokážeme posoudit, uvádíme, že

- ostatní informace, které posuzují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení v účetní závěrce, jsou ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s účetní závěrkou a
- ostatní informace byly vypracovány v souladu s právními předpisy.

Dále jsme povinni uvést, zda na základě poznatků a povědomí o účetní jednotce, k nimž jsme dospěli při provádění auditu, ostatní informace neobsahují významné (materiální) věcné nesprávnosti. V rámci uvedených postupů jsme v obdržených ostatních informacích žádné významné (materiální) věcné nesprávnosti nezjistili.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky za účetní závěrku

Statutární orgán účetní jednotky odpovídá za sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Při sestavování účetní závěrky je statutární orgán účetní jednotky povinen posoudit, zda je účetní jednotka schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy statutární orgán účetní jednotky plánuje zrušení účetní jednotky nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nepravost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nepravost. Nesprávnosti mohou vznikat v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou.

Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. Dále je naší povinností:

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nepravost k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nepravosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody, falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol představenstvem.
- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem účetní jednotky relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoliv abychom mohli vyjádřit názor na účinnost vnitřního kontrolního systému.
- Posoudit vhodnost použitých účetních pravidel, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti představenstvo Účetní jednotky uvedlo v příloze.
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky představenstvem a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Účetní jednotky trvat nepřetržitě. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v účetní závěrce – příloze, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Účetní jednotky trvat nepřetržitě vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že účetní jednotka ztratí schopnost trvat nepřetržitě.
- Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.

Naší povinností je informovat statutární orgán účetní jednotky mimo jiné o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

INTEREXPERT neziskový sektor s.r.o.
Mikulandská 2, 110 00 Praha 1
Oprávnění KAČR 511

Ing. Karolina Neuvirtová, jednatelka a auditorka
Oprávnění KAČR 2176



Datum:	21-05-2024
Podpis auditora:	

ROZVAHA VVI (od 2016)

IČO
68378114

Sestaveno k 31.12.2023
(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

Číslo	Položka	Číslo řádku	Stav	
			k 01.01.2023	k 31.12.2023
A	A.Dlouhodobý majetek celkem	001	129 714 259,53	154 649 881,60
A.I	I.Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	002	1 855 685,60	1 855 685,60
A.I.2	2.Software	004	1 646 569,53	1 646 569,53
A.I.4	4.Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	006	209 116,07	209 116,07
A.II	II.Dlouhodobý hmotný majetek celkem	010	141 762 159,80	168 036 952,07
A.II.1	1.Pozemky	011	38 760 134,00	38 760 134,00
A.II.3	3.Stavby	013	80 973 572,00	80 973 572,00
A.II.4	4.Hmotné movité věci a jejich soubory	014	4 528 414,40	4 630 413,47
A.II.7	7.Drobný dlouhodobý hmotný majetek	017	4 227 519,40	4 194 185,60
A.II.9	9.Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	019	13 272 520,00	39 478 647,00
A.IV	IV.Oprávký k dlouhodobému majetku celkem	028	-13 903 585,87	-15 242 756,07
A.IV.2	2.Oprávký k softwaru	030	-234 107,00	-645 743,00
A.IV.4	4.Oprávký k DDNM	032	-209 116,07	-209 116,07
A.IV.6	6.Oprávký ke stavbám	034	-5 097 608,00	-5 947 516,00
A.IV.7	7.Oprávký k sam. movitým věcem a souborům hm. mov. věcí	035	-4 135 235,40	-4 246 195,40
A.IV.10	10.Oprávký k DDHM	038	-4 227 519,40	-4 194 185,60
B	B.Krátkodobý majetek celkem	040	21 003 356,47	24 177 326,59
B.I	I.Zásoby celkem	041	1 073 825,60	1 204 195,66
B.I.5	5.Výrobky	046	1 073 825,60	1 204 195,66
B.II	II.Pohledávky celkem	051	406 589,37	627 163,31
B.II.1	1.Odběratelé	052	17 408,06	33 878,46
B.II.4	4.Poskytnuté provozní zálohy	055	369 931,31	587 040,00
B.II.6	6.Pohledávky za zaměstnanci	057	15 000,00	
B.II.17	17.Jiné pohledávky	068	4 250,00	6 244,85
B.III	III.Krátkodobý finanční majetek celkem	071	19 429 412,21	21 034 039,44
B.III.1	1.Peněžní prostředky v pokladně	072	251 717,11	95 556,41
B.III.3	3.Peněžní prostředky na účtech	074	19 177 695,10	20 938 483,03
B.IV	IV.Jiná aktiva celkem	079	93 529,29	1 311 928,18
B.IV.1	1.Náklady příštích období	080	11 623,22	75 465,99
B.IV.2	2.Příjmy příštích období	081	81 906,07	1 236 462,19
	AKTIVA CELKEM	082	150 717 616,00	178 827 208,19

ROZVAHA VVI (od 2016)

Sestaveno k 31.12.2023

(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

ICO
68378114

Položka		Číslo řádku	Stav	
Číslo	Název		k 01.01.2023	k 31.12.2023
A	A.Vlastní zdroje celkem	083	143 495 492,50	168 956 935,65
A.I	I.Jméni celkem	084	143 495 492,50	168 956 935,65
A.I.1	1.Vlastní jmění	085	129 714 259,53	154 649 881,60
A.I.2	2.Fondy	086	13 781 232,97	14 307 054,05
B	B.Cizí zdroje celkem	092	7 222 123,50	9 870 272,54
B.III	III.Krátkodobé závazky celkem	103	5 635 040,82	7 936 368,12
B.III.1	1.Dodavatelé	104	424 358,77	1 231 976,77
B.III.3	3.Přijaté zálohy	106	155 733,09	-0,16
B.III.5	5.Zaměstnanci	108	2 785 408,00	3 722 474,00
B.III.6	6.Ostatní závazky vůči zaměstnancům	109	98 427,67	7 162,33
B.III.7	7.Závazky k institucím SZ a VZP	110	1 269 502,00	1 953 247,00
B.III.9	9.Ostatní přímé daně	112	309 820,00	518 901,00
B.III.11	11.Ostatní daně a poplatky	114	170 000,00	
B.III.12	12.Závazky ze vztahu k SR	115	186 904,11	
B.III.17	17.Jiné závazky	120	234 887,18	242 607,18
B.III.22	22.Dohadné účty pasivní	125		260 000,00
B.IV	IV.Jiná pasiva celkem	127	1 587 082,68	1 933 904,42
B.IV.1	1.Výdaje příštích období	128	513 257,08	729 408,76
B.IV.2	2.Výnosy příštích období	129	1 073 825,60	1 204 495,66
	PASIVA CELKEM	130	150 717 616,00	178 827 208,19

Razítko :

Odpovědná osoba (statutární zástupce) :

PhDr. Adéla Gjuríčová, Ph.D.

Podpis odpovědné osoby :



Právní forma účetní jednotky :

věřejně vyzkumná instituce

Osoba odpovědná za sestavení :

Gabriela Hovorková

Podpis osoby odpovědné za sestavení :

Předmět podnikání :

Výzkum a vývoj v oblasti společenských a
humanitních věd

Okamžik sestavení : 20.5.2024

VÝSLEDOVKA VVI (od 2016)

IČO
68378114

Od 01.01.2023 do 31.12.2023
(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

Číslo	Položka	Číslo řádku	Činnost		
			Hlavní	Další	Jiná
A	A. Náklady				
A.I	I. Spotřebované nákupy a nakupované služby	002	12 261 889,10		
A.I.1	1. Spotřeba materiálu, energie a ost. neskl. dodávek	003	1 851 431,25		
A.I.3	3. Opravy a udržování	005	34 013,50		
A.I.4	4. Náklady na cestovné	006	2 764 729,44		
A.I.5	5. Náklady na reprezentaci	007	210 511,56		
A.I.6	6. Ostatní služby	008	7 401 203,35		
A.III	III. Osobní náklady	013	58 916 759,00		
A.III.10	10. Mzdové náklady	014	42 943 729,00		
A.III.11	11. Zákonné sociální pojištění	015	13 153 825,00		
A.III.13	13. Zákonné sociální náklady	017	2 819 205,00		
A.IV	IV. Daně a poplatky	019	3 780,00		
A.IV.15	15. Daně a poplatky	020	3 780,00		
A.V	V. Ostatní náklady	021	10 910 454,92		
A.V.19	19. Kurzové ztráty	025	41 462,25		
A.V.21	21. Manka a škody	027	140 000,00		
A.V.22	22. Jiné ostatní náklady	028	10 728 992,67		
A.VI	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba a použití rezerv a OP	029	1 372 494,00		
A.VI.23	23. Odpisy dlouhodobého majetku	030	1 372 494,00		
	Náklady celkem	039	83 465 377,02		

VÝSLEDOVKA VVI (od 2016)

IČO
68378114

Od 01.01.2023 do 31.12.2023
(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

Položka		Číslo řádku	Činnost		
Číslo	Název		Hlavní	Další	Jiná
B	B. Výnosy				
B.I	I. Provozní dotace	041	73 353 741,70		
B.I.1	1. Provozní dotace	042	73 353 741,70		
B.II	II. Přijaté příspěvky	043	478 452,65		
B.II.3	3. Přijaté příspěvky (dary)	045	478 452,65		
B.III	III. Tržba za vlastní výkony a za zboží	047	181 930,01		
B.IV	IV. Ostatní výnosy	048	9 451 252,66		
B.IV.7	7. Výnosové úroky	051	2,10		
B.IV.8	8. Kurzové zisky	052	1 633,56		
B.IV.9	9. Zúčtování fondů	053	6 667 205,07		
B.IV.10	10. Jiné ostatní výnosy	054	2 782 411,93		
	Výnosy celkem	061	83 465 377,02		

Razítko :

Odpovědná osoba (statutární zástupce) :

PhDr. Adéla Gjuríčová, Ph.D.

Podpis odpovědné osoby :



Právní forma účetní jednotky :

věťjeně výzkumná instituce

Osoba odpovědná za sestavení :

Gabriela Hovorková

Podpis osoby odpovědné za sestavení :



Předmět podnikání :

Výzkum a vývoj v oblasti společenských a humanitních věd

Okamžik sestavení : 20.5.2024

Příloha k účetní závěrce ke dni 31.12.2023

Účetní jednotka: Ústav pro soudobé dějiny, AV ČR, v.v.i.,
se sídlem: Vlašská 9, 118 40 Praha 1
právní forma: veřejná výzkumná instituce
IČO: 68378114

Zřizovatel: Akademie věd České republiky – organizační složka státu
IČO 60165171 se sídlem v Praze 1, Národní 1009/3, PSČ 117 20

Hlavní činnost:

Předmětem hlavní činnosti ÚSD je vědecký výzkum v oblasti soudobých dějin. Svou činností ÚSD přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké informace, vydává vědecké publikace (monografie, časopisy, sborníky apod.), poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení a provádí konzultační a poradenskou činnost. Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy a vychovává vědecké pracovníky. V rámci předmětu své činnosti rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně organizování společného výzkumu se zahraničními partnery, přijímání a vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádá vědecká setkání, konference a semináře, včetně mezinárodních, a zajišťuje infrastrukturu pro výzkum. Úkoly realizuje samostatně i ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a odbornými institucemi.

Statutární orgán:	ředitelka:	PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.
Rada instituce:	předseda:	PhDr. Jiří Suk, Ph.D., DSc. (USD)
	místopředseda:	Mgr. Hana Bortlová Vondráková, Ph.D. (USD)
	členové:	PhDr. Michal Kopeček, Ph.D. (ÚSD); PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (MV ČR), Mgr. Daniela Kolenovská, Ph.D. (FSV UK), Mgr. Doubravka Olšáková, Ph.D. (ÚSD), MA, MPhil. Petr Roubal, Ph.D. (ÚSD), PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (ÚČL)
	tajemník:	Mgr. Ondřej Holub, Ph.D. (USD)
Dozorčí rada:	předseda:	JUDr. Lenka Vostrá, Ph.D. (AR AV ČR)
	místopředseda:	PhDr. et Mgr. Krátká Lenka, Ph.D. (ÚSD)
	členové:	doc. PhDr. Ota Konrád, Ph.D. (FSU UK), Prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr. (JU V ČB), Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D. (AR AV ČR)
	tajemník:	Mgr. Anna Macourková (USD)

Účetní období: 1. leden – 31. prosinec 2023

1. Použité obecné účetní zásady, účetní metody a jejich změny a odchylky

Účetní závěrka je sestavena v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví a s vyhláškou č.504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání. Při vedení účetnictví jsou používány účetní metody podle §32–§42 vyhlášky.

V účtovém rozvrhu si účetní jednotka stanoví uspořádání a obsah syntetických účtů v rámci účtových skupin směrné účtové osnovy, která je závazně stanovena zřizovatelem.

Účetní záznamy jsou zpracovány informačně ekonomickým systémem iFIS společnosti BBM, s.r.o. Písek, zpracování mzdového účetnictví zajišťuje mzdový systém EGJE společnosti Elanor spol. s r.o..

Centrální zálohování dat je zajištěno zřizovatelem na základě servisní smlouvy uzavřené se Střediskem společných činností AV ČR, v.v.i. Účetní doklady v tištěné podobě jsou uloženy v archivu dokumentace THS v souladu se zákonem o účetnictví v objektu sídla účetní jednotky.

1.1. Oceňování majetku a závazků, odpisy

1.1.1. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek

je při nákupu oceňován pořizovací cenou, která obsahuje cenu pořízení a náklady s pořízením související. Odpisy jsou stanoveny odpisovým plánem a jsou rovnoměrné.

Ostatní hmotný a nehmotný majetek je pořízený z dotace (veřejných prostředků), proto pracoviště odepisuje bez tvorby Fondu reprodukce majetku jako výsledkově indiferentní operaci (náklady = výnosy).

Dlouhodobý nehmotný majetek vytvořený vlastní činností nebo bezplatně získaný pracoviště k datu účetní závěrky nevykazuje.

1.1.2. Dlouhodobý finanční majetek

Podíly a cenné papíry ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

1.1.3. Zásoby

ÚSD k datu účetní závěrky se vykazují a inventarizují k 31.12. příslušného roku a jsou účtovány metodou B. Zásoby se rozděluje na publikace a časopisy.

1.1.4. Pohledávky

Pohledávky se oceňují při svém vzniku jmenovitou hodnotou. Pohledávky se rozděluje na krátkodobé (doba splatnosti do 12 měsíců včetně) a dlouhodobé (splatnost nad 12 měsíců), s tím, že krátkodobé jsou splatné do jednoho roku od rozvahového dne.

1.1.5. Krátkodobý finanční majetek

je oceňován jmenovitými hodnotami. K datu účetní závěrky je tvořen ceninami, zůstatky v pokladně, na běžných účtech, na účtu sociálního fondu, fondu reprodukce majetku a rezervního fondu. Bankovní účty jsou vedeny v Kč a EUR.

1.1.6. Závazky

Dlouhodobé i krátkodobé závazky se vykazují ve jmenovitých hodnotách

1.2. Přepočet údajů v cizích měnách na českou měnu

Přepočet majetku, pohledávek a závazků v cizí měně na Kč během účetního období je prováděn kurzem ČNB ke dni vystavení pohledávky, resp. úhrady závazku. Ke konci účetního období jsou případné pohledávky a závazky přepočteny kurzem k poslednímu dni účetního období (31.12. běžného roku) vyhlášeným ČNB. Kurzem k 31.12.2023 byl přepočten zůstatek valut v pokladně – EUR, GBP, USD a CHF a zůstatek valut na běžném účtu-EUR.

1.3. Rozsah, ve kterém byl výpočet zisku nebo ztráty ovlivněn způsobem oceňování finančního majetku

V roce 2023 nebyl výsledek hospodaření ovlivněn způsobem oceňování finančního majetku.

1.4. Podstatné změny použitých účetních metod

Podstatné změny způsobů oceňování, odepisování ani postupů účtování oproti minulému účetnímu období nenastaly. Použité účetní metody odpovídají požadavkům Zákona o účetnictví.

Odchylkou od účetních metod podle §7 odst. 5 zákona o účetnictví je realizováno účtování v oblasti zásob periodických a neperiodických publikací, neboť tyto zásoby jsou pořizovány z dotačních prostředků a nejsou hlavní předmětem činnosti, pro který je ústav zřízen, ale vznikají jako výsledek badatelské činnosti. Možnost jejich prodeje je částečně limitována jejich vědeckým a odborným obsahem. Publikace vznikají ve veřejném zájmu a jsou primárně určeny pro vědecké, badatelské, pedagogické i popularizačně-naučné účely. Náklady na pořízení publikací jsou vyúčtovány proti přijatým dotacím, operace je výsledkově neutrální a náklady jsou vždy uznány jako způsobilé. Účetní jednotka ve většině případů publikace vydává ve spolupráci s některým z renomovaných nakladatelství. Smlouvy uzavřené s nakladatelstvími na jednotlivé tituly jsou zveřejňovány v registru smluv. Nakladatelství účetní jednotce v rámci uzavřené smlouvy předá část nákladu, který je rozdělen na autorské výtisky, výtisky pro knihovnu a výtisky určené k prodeji na e-shopu účetní jednotky. Výtisky jsou účtovány na účet MD123 se souvztažným zápisem DAL 384 – výnosy příštích období.

2. Významné položky rozvahy nebo výkazu zisku a ztráty, u kterých je uvedení podstatné pro hodnocení finanční a majetkové situace a výsledku hospodaření účetní jednotky, pokud tyto informace nevyplývají přímo z rozvahy nebo výkazu zisku a ztráty

2.1. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek

Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek ve vlastnictví pracoviště se skládá z nemovitostí i movitých věcí. Nemovitý majetek tvoří budovy a pozemky. Ve vlastnictví pracoviště jsou pozemky parc. č. 430 a 431 a budova bez čísla popisného na pozemku č. 430 v Hlavním městě Praze, katastrálním území Malá Strana a 1/3 pozemku parc. č. 513 a stavby/budovy na adrese Hybernská 1000/8 v katastrálním území Nové Město. Movitý majetek zahrnuje zejména výpočetní techniku, jak hardware, tak programové vybavení a běžné kancelářské vybavení.

Jednotlivé položky dlouhodobého hmotného majetku

Položky majetku	Pořizovací cena		Oprávy		Zůstatková cena		Přírůstky	Úbytky
	Běžné období	Minulé období	Běžné období	Minulé období	Běžné období	Minulé období	Běžné období	Běžné období
<i>Pozemky</i>	38 760 134	38 760 134	0	0	38 760 134	38 760 134	0	0
<i>Stavby</i>	80 973 572	80 973 572	5 947 516	5 097 608	75 026 056	75 875 964	0	0
<i>Hmotné movité věci a jejich soubory</i>	4 630 413	4 528 414	4 246 195	4 135 235	384 218	393 179	101 999	00
<i>Drobný DHM</i>	4 194 186	4 227 519	4 194 186	4 227 519		0	0	33 334
<i>Ostatní DHM</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Nedokončený DHM</i>	39 478 647	13 272 520	0	0	0	0	26 206 127	
<i>Celkem</i>	168 036 952	141 762 159	14 387 897	13 460 362	114 170 408	115 029 277	26 308 126	33 334

2.2. Dlouhodobý finanční majetek

ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

2.3. Zásoby

ÚSD k datu účetní závěrky se vykazují ve výši

Publikace ve výši 1 095 837.75 Kč

Časopisy ve výši 108 357.91 Kč

2.4. Pohledávky

Dlouhodobé pohledávky ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

Krátkodobé pohledávky celkem k datu účetní závěrky 627 tis. Kč

z toho: odběratelé 34 tis. Kč

zaměstnanci 0 tis. Kč

zálohy 587 tis. Kč

půjčky ze sociálního fondu 0 tis. Kč

jiné 6 tis. Kč

Dne 24.2.2023 byla uhrazena faktura ve výši 50tis za stavební práce na základě smlouvy o sociální výpomoci. Dlužník svou dlužnou částku plně uhradil k datu 5.11.2023.

2.5. Opravné položky

ÚSD nevykazuje k datu účetní závěrky opravné položky vyjadřující přechodné snížení hodnoty aktiv

2.6. Jiná aktiva

ÚSD vykazuje k datu účetní závěrky částku 1 311 928,-- Kč, z toho 75 466,-- Kč jako náklady příštího účetního období a 1 236 462,-- Kč jako příjmy příštího účetního období.

2.7. Vlastní zdroje

a) Stav jmění

Jmění celkem k datu účetní závěrky činí 168 957 tis. Kč

z toho: vlastní jmění 154 650 tis. Kč

fondy - sociální fond 123 tis. Kč

- rezervní fond 4 612 tis. Kč

- fond účelově urč. prostředků 7 292 tis. Kč

- fond reprodukce majetku 2 280 tis. Kč

- HV za rok 2023 0 tis. Kč

b) Výsledek hospodaření za účetní období 2023

Výsledek hospodaření za rok 2023 nebyl vykázán.

2.8. Závazky

Dlouhodobé závazky ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

Krátkodobé závazky celkem k datu účetní závěrky	7 936 tis. Kč
z toho dodavatelům	1 232 tis. Kč
zaměstnancům, výplata mezd	3 729 tis. Kč
sociální a zdravotní pojištění z mezd	1 953 tis. Kč
daně ze mzdy, silniční daň	518 tis. Kč
zálohy přijaté	0 tis. Kč
vratka ze vztahu k SR	0 tis. Kč
vratka AV ČR	0 tis. Kč
jiné	243 tis. Kč
dohadné účty pasivní	260 tis. Kč

2.9. Krátkodobé a dlouhodobé bankovní úvěry

ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

2.10. Jiná pasiva

ÚSD vydaje příštích období k 31.12.2023 nevykazuje.

2.11. Přehled splatných dluhů pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, veřejného zdravotního pojištění a evidované daňové nedoplatky

ÚSD nemá dluhy. Závazky vyplývající z výplaty mezd za prosinec 2023 byly řádně uhrazeny dne 5.1.2024.

2.12. Finanční nebo jiné závazky a plnění neuvedené v rozvaze

ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

2.13. Náklady

Rozhodující část nákladů tvoří osobní náklady, náklady na provoz užívaných objektů, tisk vědeckých publikací, ostatní služby a cestovné nezbytné k zajištění výzkumných projektů.

2.13.1. Osobní náklady v tis. Kč

Osobní náklady	Zaměstnanci	Řídící orgán	Kontrolní orgán	Jiný orgán	
Mzdové náklady	41 336	1 291	135	114	
Zákonné sociální pojištění	3720	320	33	28	
Ostatní sociální pojištění					
Zákonné sociální náklady	1025	116	12	10	
Ostatní sociální náklady					

2.14. Výnosy

Největší část výnosů představuje dotace od zřizovatele. Institucionální dotace je přidělena na schválenou výzkumnou činnost, na dlouhodobý koncepční rozvoj pracoviště a na zajištění činnosti pracoviště AV ČR. Jiné prostředky na výzkum a vývoj obdržel ÚSD na granty Grantové agentury ČR, na projekty Technické agentury ČR, na projekty NAKI od MK, OP JAK od MŠMT, na Norway Grants od MF. Na projekty financované ze zahraničí přijal ústav prostředky od Friedrich-Schiller-Universitat Jena, Bader Philanthropies, na správu a vedení ENRIO od Enrio Association, a od ERC v rámci programu Horizon 2020. Příjmy za vlastní výkony tvoří nájemné z pronájmu prostor, tržby za předplatné periodik a tržby za prodej knih.

Ostatní výnosy tvoří zúčtování fondů, odpisů z majetku pořízeného z veřejných prostředků a jiné ostatní příjmy.

2.15. Přehled přijatých dotací podle zdrojů v tis. Kč

Neinvestiční dotace

institucionální	45 252
z toho: podpora výzkumné organizace	37 849
dotace na činnost	7 403
GA ČR	16 781
ostatní	11 321
Neinvestiční dotace celkem	73 354

Investiční dotace

institucionální	26 308
z toho: podpora výzkumné organizace	102
ostatní	26 206
Investiční dotace celkem	26 308

2.16. Způsob zjištění základu daně z příjmu

Účetní jednotka nemá za rok 2023 daňovou povinnost. Při zjištění daňového základu je postupováno v souladu s § 20 odst. 7 zákona č.586/1992 Sb., zákon o dani z příjmu v platném znění (daňová úleva).

Pro výpočet základu daně z příjmu byly zohledněny tyto položky nákladů:
reprezentace 210 511.56,-- Kč

členské příspěvky organizacím, jiné služby nedaňově 84 702,-- Kč
ostatní pokuty a penále, 0,- Kč
dohadná položka na povinný podíl za zaměstnance 140 000.- Kč

Prostředky získané daňovou úlevou byly v tomto i předcházejících daňových obdobích použity na podporu vědy a výzkumu.

3. Stav zaměstnanců v uvedeném účetním období podle kategorií:

kategorie	průměr. přep. stav
Výzkumný pracovník	55,24
Ost.VŠ pracovník výzk. útvarů	4,13
Odborný pracovník - VŠ	4,38
Odborný pracovník - SŠ	1,75
THP pracovník	4,88
celkem	70,38

4. Spojené osoby

Propojení s osobami, s nimiž ÚSD uzavřel za vykazované účetní období obchodní smlouvy nebo jiné smluvní vztahy nevykázal žádný z členů orgánů ústavu.

5. Odměny členů řídicích, kontrolních nebo jiných orgánů

jsou stanoveny zřizovatelem pro členy Dozorčí rady a Rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i. a v roce 2023 byly ve výši 332 600 Kč řádně vyplaceny.

6. Přehled o přijatých a poskytnutých darech a dědictvích

ÚSD ve vykazovaném účetním období dar neposkytl. Dne 26.6.2023 přijal ÚSD dědictví ve výši 478 452.65 Kč (29 985 CAD) po zůstavitelce Markétě Goetz-Stankiewicz.

7. Přehled informací o veřejných sbírkách podle zvláštního předpisu (zákon č. 117/2001 Sb. o veřejných sbírkách)

V roce 2023 nebyly pracovištěm organizovány žádné veřejné sbírky.

8. Jiné účetní jednotky, ve kterých má účetní jednotka podíl

ÚSD nemá podíl v žádné jiné účetní jednotce v jakékoli formě.

9. Způsob vypořádání výsledku hospodaření z předcházejících účetních období

Za rok 2022 nebyl hospodářský výsledek vykázán.

10. Soudní pře

V roce 2023 ÚSD přijal dvě předžalobní výzvy právních zástupců bývalého zaměstnance prof. PaedDr. et Mgr. Miroslava Vaňka, Ph.D. První z nich ze dne 17. října 2023 se týká údajných neoprávněných zásahů do osobnostních práv a do práv na ochranu osobních údajů prof. Vaňka. Odpověď na tuto výzvu pro ÚSD vypracovala advokátní kancelář PLICKA & PARTNERS, s.r.o., která ji také dne 30. listopadu 2023 odeslala protistraně. Ta dosud nijak nereagovala. Druhá předžalobní výzva ze dne 20. října 2023 namítá neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí s prof. Vaňkem ze dne 3. srpna 2023. Na toto podání ÚSD odpověděl dne 16. listopadu 2023 tak, že na výpovědi trvá. Na toto stanovisko ÚSD reagoval právní zástupce prof. Vaňka dne 30. listopadu podáním žaloby k místně příslušnému soudu. Řízení v této věci vede Obvodní soud pro Prahu 1 pod sp. zn. 63 C 259/2023. O této žalobě se ÚSD dozvěděl dne 26. ledna 2024 na základě usnesení, kterým příslušný soud vyzval ÚSD, aby se k žalobě vyjádřil.

11. Členství v mezinárodních organizacích

Zaměstnanec účetní jednotky PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D. je prezidentem evropské sítě vědeckých organizací s názvem ENRIO – European Network of Research Integrity Organization (<https://www.enrio.eu/about-enrio/>). Po dobu jeho mandátu spravuje účetní jednotka bankovní účet v EUR (č.úč.: 123-8887350277/0100 vedený u Komerční banky, a. s.). Na tento bankovní účet přicházejí členské příspěvky jednotlivých zapojených organizací a

zároveň se z něho hradí osobní náklady, cestovní náhrady a další související náklady. Účetní jednotka tyto transakce účtuje formou rozvahových operací.

12. Další údaje (podle zvláštních právních předpisů a rozhodnutí účetní jednotky), které nejsou v příloze uvedeny, ale mají významnou vypovídací schopnost o ekonomické činnosti účetní jednotky

Všechny podstatné údaje za rok 2023, které vypovídají o ekonomické činnosti, jsou zachyceny v předchozích bodech.

13. Odměna statutárnímu auditorovi

Celková odměna auditorovi za povinný audit účetní závěrky byla 40 tis. Kč.

V Praze dne: 20.5.2024

Sestavila:

Gabriela Hovorková


PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.
ředitelka ÚSD AV ČR, v.v.i.